BUNJEVAČKE

Informativno - političko glasilo

novine

Subotica, novembar 2008. • Godina IV • Broj 41 Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR"
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: subatom od 15.30, a repriza je naredne subate od 15.30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
novine
Cena: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina IV Broj 41
Novembar 2008. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Nevenka Bašić Palković, Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić Tukuljac, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Tanja Bošnjak, Nikola Sedlak, Dragan Tovarišić, Alojzije Stantić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs
Tekući računi: 160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„KriMel" Budisava

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu, bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 449-175

Na naslovnoj strani:
Divojačka soba
autor: Zlatko Jovanov

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Ovog miseca slavimo 90 godina od prisajedninjenja Vojvodine Srbiji. Tom velikom istorijskom događaju doprino je i naš narod, i to ne malo, s osamdesetak svoji poslanika na Velikoj skupštini u Novom Sadu, 25. novembra, sad već daleke 1918. godine. U te jesenje dane, posli dugačkog i iscpljujućeg rata pisala se nova istorija i naši stari virovali su – bolja za nas. No, kako to često s nadama budne i ove su se u velikoj miri raspršile. Bunjevce je čekala njeva golgota, 1945. godina, pa onda pedeset godina mraka i sopstvenog nepostojanja. Koliko je samo vrimena propušteno?! Bilo je tu, istini za volju, i loši poteza s naše strane oma posli te 1918. godine. Nama danas, ostalo je tušta tog u nasliđe što još triba uradit, kako bi Bunjevci konačno zaokružili svoje nacionalno biće. Virujem kako će stogodišnjica ovog datuma zateć Bunjevce u još većem kulturnom napritku neg što je to sad. Virujem, jel znam kad štogod Bunjevac/ka zaintači to jednostavno mora bit. Eto, baš ta tvrdoglavost održala nas je sve te teške godine.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

U OVOM BROJU BUNJEVAČKI NOVINA PROČITAJTE:

Strana 4: **Sačuvajmo našu rič**
Strana 5: **Devedeset godina od prisajedinjenja**
Strana 6: **Bunjevačka kuća čuva i čeljad i pisme**
Strana 8: **Naši učitelji**
Strana 9: **Epilog jednog pisnika**
Strana 13: **Moj hobi – filatelija**
Strana 15: **Marijine slike prid publikom**
Strana 16: **Sveta kata**
Strana 18: **Uživanje za oči u dušu**
Strana 22-23: **Adventsko vrime**

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Pritplata za 2009. je 420 dinara.
Platit možete na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals banka) sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni račun:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22
sa naznakom za pritplatu (Metals banka).

Posli uplate, javite se na telefon 024/523-505, kako bi upisali vašu kućnu adresu

U BUNJEVAČKOJ MATICI PROMOVISAN ZBORNIK S PRVE SMOTRE DIČJI STVARALACA

SAČUVAJMO NAŠU RIČ

Ivan Sedlak poklonio zbornik svim nagrađenim učenicima i učeteljima koji vode odiljenja izborne nastave bunjevačkog govora. Upućen poziv učiteljima i učencima za slideći konkurs koji će bit objavljen u januaru slideće godine

Bunjevačka matica je 22. novembra napravila promociju prvog zbornika s **Prve smotre dice stvaralaca „Bunjevačka lipa rič”.** Promociji su prisustvovala dica koja su učestvovala na konkursu za ovu smotru, njeve učiteljice i učitelji, ko i druga dica koja u našim škulama uče bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture ko izborni predmet. Nagrade, novoizašli zbornik, nagrađenima je prido **Ivana Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice.

Nagrađeni su na svečanosti pročitali svoje radove, a atmosferu je dobro zagrio učenik Boris Vujković Lamić, koji je pivo dičije pisme, i to odlično, pa je i on na poklon dobio knjigu.

Red je da kažemo i ko su nagrađeni učenici, koji su, istina, svoje nagrade dobili prolitos, kad je konkurs i završen. Dakle, žiri u sastvau **Ana Popov, mr Suzana Kujundžić – Ostojić, Gabrijela Diklić i Mijo Mandić,** ocinjivali su lipotu izraza, originalnost, izvornost bunjevačkog jezika, doživljenost, emocionalnost i primerenost uzrastu.

Na svečanom otvaranju „Bunjevačke lipe riči”

Da podsitimo, Ivan Sedlak je obraćajuć se dici i gostima u punoj sali Matice, naglasio da ne triba ni kazat koliko je ovaj zbornik važan za nas, jel on dokaziva da je bunjevački jezik živ. **Naši prici su objavili puno knjiga na bunjevačkom, onda je on jedno vrime nesto iz škula i iz javnog života, a sad su tu mladi koji ponovo uče bunjevački u škulama i koji pridstavljaje našu budućnost. To je najbolji put da jednog dana standardizujemo naš bunjevački jezik.** Na kraju svojeg obraćanja Sedlak je kazo da je ovo prvi konkurs i da će se on objavljivat svake godine, a onda i zbornik s najboljim radovima štampat. Pozvo je i učitelje da podstaknu dicu na učestvovanje na novom konkursu početkom slideće godine.

Ana Popov, prosvitni radnik, podsitila je da je prvi konkurs raspisan u martu ove godine, kad je žiri proglasio najbolje a onda su na jednoj svečanosti dodiljene nagrade. **Bili smo zdravo sritni u žiriju**, kazala je ona, **kad smo čitali vaše radove pune topline i osićanja.** Pozvala je dicu na učešće i na slidećem konkursu u većem broju, pa će i onda zbornik bit puno deblji. Svako mož na konkurs poslat po 3 rada, u prozi il poeziji.

Učiteljica **Mira Savanov** se u ime svi prosvitni radnika koji su također dobili zbornik na poklon zafalila Bunjevačkoj matici na saradnji, i podstitila koliko je važno nigovanje maternjeg jezika, citirajuć nike velikane koji kažu da je bolje izgubit jedan grad neg jednu rič svog jezika. Jel, ako se izgubi jezik, nestaje cili narod.

B. E.

VEČE BEĆARACA

Udruženje građana „Bunjevačko kolo” je 17. oktobra u pripunoj sali Stare gradske kuće u Somboru održalo, još jednu u nizu, tribinu s ciljom očuvanja bunjevačke kulture i tradicije. Tema ove tribine je bila usmena narodna književnost kod Bunjevaca – ***pisme bećarci.***

Marija Bojanin, profesorica istorije u penziji, je i ovaj put nesebično dala svoj bogat prilog, govoreć o nastanku, važnosti i tematiki bećaraca. Tokom svojeg izlaganja nije krila žalost što ova vrsta narodne književnosti polako pada u zaborav. „Danas je bećaraca sve manje. Stare pisme još nisu ni sakupite, a nove, koje se tu i tamo mogu čuti u svatovima, dosta su ritke. Šteta, jer to je sve narodno blago vridno pažnje i triba ga sačuvat od zaborava, jel je autentično”, istakla je gospođa Marija, naglašavajuć da su danas bećarci za mlade neki davno zaboravljeni folklor.

Nakon zanimljivog i poučnog uvoda profesorice Bojanin, uslidila je analiza pisama. Naizmenično su se priplitali stihovi poznati bunjevački bećaraca s raznim tematikama, koje je recitovala Ružica Parčetić, i analiza isti od strane gospođe Aleksandre Medurić-Kalčan, podpridsidnice U.G. „Bunjevačko kolo”. Cio program je svojim nastupom u više navrata tokom večeri uveličo tamburaški orkestar Muzičke škule „Petar Konjović”, pod dirigentskom palicom Đure Parčetića.

GKUD „Ravangrad” nije ni ovaj put izostalo sa scene. Veteranski sastav ovog somborskog društva oduševljenoj publiki je prikazo jedan stari običaj u Bunjevaca poznat kao „Slatka rakija”, a izvorna pivačka grupa „Varošanke” autentično otpivala bećarac.

I tako rič po rič, stih po stih, bećarac po bećarac i približio se kraj ovom druženju, nuz poruku Marije Bojanin: „Nek bećarac ko narodna umitnost ne bude zaboravljen, bar med nama Bunjevcima.”

Oj, Bunjevci alaj ste na glasu!
Goveda vam po dolovi pasu.
Brondze zveče a dolovi ječe.
Srebrnjaci po džepovi zveče.

T. B.

BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVIT OBILUŽIO 25. NOVEMBAR

DEVEDESET GODINA OD PRISAJEDINJENJA

U utorak, 25. novembra, svečanom akademijom u Velikoj vićnici Gradske kuće, Bunjevci su obilužili svoj nacionalni praznik, dan kad je prija 90 godina u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali slovenski naroda, na kojoj je doneta odluka o prisajedinjenju Vojvodine Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Kako je kazo **dr Saša Marković**, Bunjevci su imali vidnog učešća, a možda i odlučujuć uticaj da Vojvodina uđe u sastav Kraljevine.

Istog dana bilo je svečano i velikoj sali Srpske čitaonice u Somboru, di su UG „Bunjevačko kolo" i Srpska čitaonica „Laza Kostić" organizovali takođe svečanu akademiju povodom devedesete godišnjice od održavanja Velike narodne skupštine u Novom Sadu. Bilo je svečano i lipo. T. B.

Na samom početku **Nikola Babić**, pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita, pozdravio je sve goste i podsitio na događaj od prija 90 godina, a dr Saša Marković je izno ekspoze o Velikoj skupštini i događajima oko nje. Uz prisustvo mnogih zvanica iz Republičke i Pokrajinske vlade, ko i iz lokalne samouprave, i pridstavnika velikog broja kulturni institucija, al i positilaca koji su do poslidnjeg mista ispunili salu, izgovoreno je puno čestitki Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine koji je bio organizator svečanosti, a

Harmonika razgalila goste

Nikola Babić pozdravlja ugledne goste u Velikoj vićnici Gradske kuće

Položen vinac isprid zgrade u Novom Sadu di je prije 90 godina održana Velika narodna skupština

onda je nikoliko učenika subotičke Muzičke škule izvelo muzički program na harmoniki, violini, tamburici i klaviru.

Svečana akademija završena je najavljivanjem izlaska zbornika radova s naučnog skupa o Bunjevcima, čija će promocija bit 27. novembra u Matici srpskoj a 2. decembra u Bunjevačkoj matici. **B. E.**

U životu kraljevine SHS/Jugoslavije Bunjevci su kulturno bili još aktivniji, afirmišući i svoj politički angažman. Nakon Drugog svetskog rata situacija je bila vrlo nepovoljna s obzirom na ideološku nacionalnu nivelaciju kojoj su bili izloženi Bunjevci. Uprkos tome, svi mi prisutni ovde svedoci smo da su Bunjevci opstali i da su deo multietnikuma Vojvodine i mozaik narodnog bogatstva Srbije.

Na kraju dozvolite mi da kažem još i ovo: Možda i borba za nacionalnu emancipaciju već predugo traje, ali ona ne sme da obeshrabri, štaviše ona svedoči o kontinuitetu jednog dugog postojanja uprkos svim izazovima, nepravdama i asimilacijama kojima su Bunjevci bili izloženi. I što je činilac gušenja nacionalnog osećanja bio snažniji, otpor je bio žilaviji i utemeljniji. To je upravo dokaz snažne harizme sopstvenosti koja je postala odlika Bunjevca nama danas prepoznatljivog – istako je dr Saša Marković na akademiji u Subotici.

KUD „BUNJEVKA" PRIREDILA X FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA

BUNJEVAČKA KUĆA ČUVA I ČELJAD I PISME

• Kroz četri festivalske večeri publika je vidila kako je kadgod izgledala bunjevačka kuća, kako su protekli svi deset festivala, kako je Blaško Rajić svitovo dicu i mlade i kako se borio za napridak Bunjevaca, a onda je publika slušala i najlipše bunjevačke pisme na tekstove poznati Subotičana
• Promovisane dvi knjige, monografija o dosadašnjim festivalima i „Molitva Bunjevaca"

Završen je i deseti, jubilarni Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva. Organizator KUD „Bunjevka" je nuz oskudna sridstva uspio ostvarit zanimljiv program od četri dana. Sve je počelo 10. novembra u KUD „Bunjevka" otvaranjom stalne etno izložbe „Bunjevka" koju je otvorio Alojzije Stantić. On je tom prilikom kazo da je, kad je ušo u jednu od soba, samo stao i osto nim, jel izložba ga je vratila natrag u ditinjstvo, u 30-te godine prošlog vika, kad sve to nije bila izložba neg svakodnevni život. Svaki komad u sobi s divojačkim štafirom je pripovitka za sebe. A na kraju je Stantić kazo da ga je Kata Kuntić uvela u sobe i pitala šta mož zabavit. **Tribalo bi bit veliko zakeralo pa zabavit. Mož zabavit samo da je malo misto, da je veće, izložba bi bila potpunija. Ovo je danas velika ritkost i velika vridnost i triba je čuvat i pokazivat**, kazo je Stantić.

Na izložbi su prikazani ambetuš na salašu, divojačka, odnosno gazdačka soba i čeljadska soba, s pokućstvom, perinom, detaljima, zatim slike bunjevački velikana i molitvenici na ikavici.

Drugog dana je u Bunjevačkoj matici promovisana monografija povodom desetog Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva i 12 godina rada KUD „Bunjevka". Monografija pripovida o svi deset festivala, odnosno o svi 116 manifestacija, i slikom, i ričju. Kako je kazano na promociji, monografija će ostat za vičnost da nam dočara zdravo puno odvirandženi pendžera kroz koja naviru najlipša sićanja, naši pragova, stari običaja, ispivani bećaraca i groktalica, odigrani momački kola, gajdaša i tamburaša, naši običaja, Božića, Uskrsa, kraljica i polivača, Albini mijana i bunjevački tranzicija. Monografija će čuvat i imena najvridniji članova KUD-a, donatora i sponzora. Kata Kuntić, nuz Danijela Davčika autor je monografije, ukratko je pridstavila kako je ona pripremana i šta sadrži, a onda je podilila jedan broj ovi knjiga ljudima ko zafalnost na saradnji u spremanju dosadašnji festivala. Ovo ko i pridhodno veče, al i dva slideća, završeno je, kako su to voditelji najavljivali, „čašicom razgovora", kad su positioci počašćeni vinom i bunjevačkom pogačom od jabuka, orasa, sira i maka.

Svako veče festivala završeno je nuz „čašicu divana" i pogaču

Novembra 12. u čitaonici Gradske biblioteke održano je veče posvećeno 130. godišnjici od rođenja svećenika Blaška Rajića. Nadežda Miletić, apsolvent istorije, divanila je o biografiji Blaška Rajića i posebno o njegovom prosvititeljskom radu med dicom i omladinom. Spominut je i njegov rad u „Subotičkim novinama", pisanje pisama i pripovidaka, i najpoznatijeg epa „Slava". Joso Poljaković, novinar, kazivo je o političkom angažmanu Blaška Rajića, najpre uoči a posli i nakon oslobođenja od Austro - Ugarske 1918. godine, zatim o njegovom učešću na velikoj skupštini Srba, Bunjevaca i ostali Slovina u Novom Sadu iste godine za prisajedinjenje Vojvodine Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Na kraju je govorio i o stradanju Blaša Rajića u Drugom svitskom ratu kad je zbog svoji politički ubeđenja hapšen i mučen u madžarskom zatvoru.

Četvrti i poslidnji dan Festivala, 13. novembar, bio je posvećen muziki. U Velikoj vićnici Gradske kuće prvo je promovisana brošura Tamare Babić „Molitva Bunjevaca", zvuci prvi komponovani bunjevački pisama, u izdanju KUD „Bunjevka", s dilovima partitura i tekstovima. U nikoliko dilova koncerta stare i novokomponovane bunjevačke pisme pivali su Tamara Babić, Antun Letić Nune i tamburaški ansambl „Biseri". Poseban dio programa pripo je horu „Albe Vidaković" kojim je dirigovala časna sestra Mirjam Pendžić. Na koncertu smo čuli pisme komponovane na tekstove: Nikole Kujundžića, Ante Evetovića Miroljuba, Ivana Petreša, Blaška Rajića, dr Matije Evetovića, Albe Vidakovića.

Med publikom sve četri večeri bilo je najugledniji imena med Bunjevcima, zatim Boro Kecman iz sekretarijata na upravu propise i nacionalne manjine iz Izvršnog veća Vojvodine, te pridstavnici Konzulata Republike Hrvatske u Subotici.

Poslidnje festivalske večeri Kata Kuntić, pridsidnica KUD „Bunjevka" i glavni organizator festivala, pridala je dužnost organizatora za slideću godinu Tamari Babić.

B. E.

IVAN SEDLAK O RAZGOVORU PRIDSTAVNIKA TRI MATICE S MR SVETOZAROM ČIPLIĆOM

MINISTAR PODRŽAVA MATICE

Matice su svojim radom zaslužile da se njev status riši zakonom. U kontekstu širi problema naše nacionalne manjine, naročito oko obrazovanja i standardizacije jezika, ministar nam je dao punu podršku i reko da će on nastojat da i mi u potpunosti ostvarimo sva ona prava na isti način na koji su ostvarile i druge nacionalne manjine

U Matici srpskoj u Novom Sadu, 11. novembra je održan sastanak pridstavnika tri matice s republičkim ministrom za ljudska i manjinska prava **mr Svetozarom Čiplićom**. Prisutni su bili pridsidnik Matice srpske akademik dr Čedomir Popov, sa svoja dva potpridsidnika i generalnim sekretarom, zatim pridsidnik Matice slovačke, gospodin Slivka, i pridsidnik Bunjevačke matice Ivan Sedlak. Tema sastanka je bila upoznavanje ministra Čiplića sa radom i organizacijom matica.

Akademik Popov upoznao je ministra s najstarijom maticom med slovenskim narodima – Maticom srpskom. Zatim je pridstavio pridsidnika Matice slovačke, koji je divanio o ulogi i značaju njeve matice u slovačkom narodu.

I ja sam govorio o značaju i uticaju Bunjevačke matice med Bunjevcima, di sam naročito istako da je Bunjevačka matica najstarija bunjevačka kulturna institucija, osnovana 1934. funkcionisala do 1938. godine, a obnovljena 1995. godine. Upozno sam ga s osnovnim opridilenjima, poslovima i zadacima koje ima Matica. Naročit akcenat metio sam na pitanje očuvanja nacionalnog identiteta i na ulogu Matice u oblasti obrazovanja i standardizacije bunjevačkog jezika, ko prioritetni poslova za naš nacionalni korpus, i značajnim segmentom, izdavačkom dilatnošću. Tu su stvaraoci koji pišu poeziju i prozu na bunjevačkom jeziku, da izdajemo periodično glasilo za kulturu, umitnost i stvaralaštvo „Rič" u izdanju Bunjevačke matice, zatim da imamo i zavičajnu biblioteku, koja je podloga za naučno istraživački rad o poriklu i istoriji Bunjevaca. Ministra sam upozno i s uslovima u kojim radi naša Matica, od finansijski sridstava do prostorni uslova.

Sedlak naglašava i kako se raduje Nacrtu Zakona o nacionalnim manjinama, koji triba uskoro da bude usvojen, di matice ko tradicionalne, najstarije i najrespektabilnije kulturne institucije u slovenskom narodu, pa će se shodno tom institucionalno obezbidit njevo postojanje i regulisat njev status ko institucije. Nacionalni saviti će moć formirat svoje nove kulturne institucije, al će pri tom matice imat prioritet med njima, a nove institucije neće moć dovodit u pitanje postojanje stari, tradicionalni institucija koje imaje veliki značaj u narodu.

Ministar Svetozar Čiplić govorio je o važnosti svi nacija u Vojvodini i na „Kupu tolerancije" održanom u Subotici 22. i 23. novembra

Ministar je visoko ocinio rad tri matice, i kazo da matice ko tradicionalne, pripoznatljive instituciije zaslužuju poseban status u okviru Zakona. Pogotovo bunjevačka i slovačka, jel je status Matice srpske već regulisan u Republičkom zakonu 1999. godine. Sad je prilika da se riši i pitanje matica koje postoje med nacionalnim manjinama, pogotovo ove dvi koje su se svojim radom i rezultatima dokazale. O problemima naše nacionalne manjine, naročito oko obrazovanja i standardizacije jezika, ministar nam je dao punu podršku i kazo da će on nastojat da i mi u potpunosti ostvarimo sva ona prava na isti način na koji su ostvarile i druge nacionalne manjine. Te da, ukoliko imamo određeni zastoja i problema u komunikaciji s određenim ustanovama jel nivoima on će pomoći da se to otkloni i riši. Pofalio je naše angažovanje potencijala u okviru bunjevačke inteligencije di ćemo stvorit i priduslov na stručnom polju, jel želimo dobro pripravit materijal za strandardizaciju jezika i daljeg razvoja obrazovanja – kazo je Ivan Sedlak.

B. E.

KAKO SE BUNJEVAČKI UČI U ŠKULAMA I PRINOSI NA MLADE NARAŠTAJE

NAŠI UČITELJI

Iz broja u broj „Bunjevački novina" upoznavaćemo vas s našim učiteljima bunjevačkog govora. Koji ovaj izborni predmet pridaju u osnovnim škulama od prvog do četvrtog razreda

U Osnovnoj škuli „Đuro Salaj" bunjevački govor pridaje se već drugu godinu. Ovaj izborni predmet ode uči 31 učenik, kod učitelja Dragana Kopunovića 9 i 22 kod učiteljice Jelene Vukčević.

Prvi je „probio led" Dragan Kopunović (36). U početku nije bilo baš lako. Bilo je i pomalo otpora u kolektivu, al sad je sve lakše, iđe svojim tokom. Od lanjske godine do sad broj učenika u njegovoj grupi se povećo, ne tušta, al opet nije ni opo nit stagniro. **Trudim se da naučim dicu svemu što je opšta kultura, ko što je bunjevačka zastava, grb, svečana pisma, isto tako ji učim i svim tim simbolima koji su vezani za Srbiju. Učenici to lipo prate, a očito da se i roditelji slažu.** Ima ovaj mlad i ambiciozan učitelj još ideja kako da svoje đake još bolje približi svemu što je bunjevačko: **„Sad su mi nastojanja da nađem koga iz bunjevački KUD-ova, ko bi nam pomogo, pa bi osnovali folklornu sekciju. To dica vole, interesantno je, a ne bi zahtivalo velika materijalna sridstva."**

Za sad se bunjevački pridaje u jednoj učionici koju dile ova dva prosvitna radnika. Kad su uslovi rada s dicom u pitanju, oni su skromni, kogod i sama škula u kojoj rade. Pomalo na perifiriji, izmaknuta od očivi „lokalni" moćnika. No i pored tog ova se škula ima s čim podičit, a to su vridni učenici, učitelji i nastavnici, o čemu svidoče brojne nagrade donešene s razni takmičenja.

Učiteljica Jelena Vukčević (44) ima najviše učenika od svi učitelja bunjevačkog govora – 22. Neobično je i to što su to sve, osim jednog đaka, učenici iz njezinog II/a.

„Neobično jeste, pogotovo zato što je moj razred nacionalno mišovit. Mislim da sam roditeljima puno pomogla pri njevoj odluki da se opridile baš za ovaj izborni predmet, tako što sam njim ispripovidala svoj primer i kako je veliko bogatstvo znat i druge običaje i jezik osim svojeg. Posli tog sastanka, eto svi moji đaci su tu. Lipo radimo, družimo se, planiramo posite salašima o kojima danas dica više slušaje neg što ji vide. Od šest učenika romske nacionalnosti, koji su mogli izabrat učit svoj maternji jezik, nji petoro uči bunjevački. Što znači da njim je lipo i prijatno učit i družit se s nama."

Učitelj Dragan Kopunović

Učiteljica Jelena Vukčević

Vridini su naši učitelji, kojima dosta tog još nedostaje za kreativniji rad s dicom. Papir, flomasteri, plakati, štampanje zanimljivi pedagoški sadržaja, sve to oni sami finansiraje. Još ako se tom doda i podatak da oni nemaje pravo bit plaćeni za pridavanje ovog predmeta koji godišnje iznosi 72 časa, jasno se vidi kolika je ljubav svi učitelja prema svojem rodu. Jel nuz to uvik iđe odircanje pa i na račun svoje familije i dice, jel učitelj Dragan ima jedno a učiteljica Jelena troje dice.

S. K. O

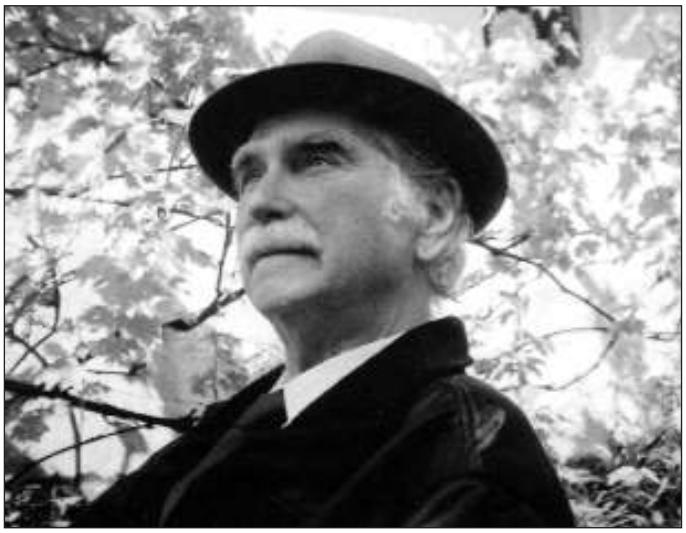
U SOMBORU ODRŽANA PROMOCIJA KNJIGE IVANA S. PANGARIĆA

Sve okupio pokojni pisnik

Malo je bilo riči fale za ovog velikog čovika –

Ivana Pangarića

EPILOG JEDNOG PISNIKA

U tiho jesenje pridvečerje 6. novembra održana je u Somboru u organizaciji Udruženja građana „Bunjevačko kolo", Zajednice pisaca Sombor i Doma učenika sridnji škula Sombor promocija knjige „Spomenici ljubavi" Ivana S. Pangarića.

O ovom velikom pisniku, a prija svega velikom čoviku, smo više puti pisali u našim novinama. Kazli smo u njima tušta tog o njegovom životu, poeziji, pa i smrti, al sve te riči nisu bile dovoljne da bi dočarale njegovu toplinu, ljudskost i veličinu.

I kao što je gospođa Aleksandra Medurić Kalčan, podpridsidnica U.G. „Bunjevačko kolo", na promociji izmed ostalog kazla: „Njegovo ime svima nam je dobro znano, njegova topla reč, jasna misao, nežnost njegovog ophođenja, ljubav, po koji stih, pomalo tuge... sačuvali smo u svojim srcima svi mi zauvek."

Zadnje misece svojeg života Ivan je posvetio pisanju stihova za ovu zbirku. Njegove pisme protkane s ljubavi su bile ispisane, knjiga spremna za štampu, al na žalost on je preminio 17. 7. 2008.godine i nije dočeko toliko željenu knjigu.

Ova promocija zbirke pisama „Spomenici ljubavi", ispunjenje je Ivanove poslidnje želje. Pripovidali su to veče o njemu ko čoviku i njemu ko pisniku već pomenuta Aleksandra Medurić-Kalčan, recenzent knjige David Kecman-Dako, Bora Trajkovski, Cecilija Tomić i Milenko Popić, koji je istovrimeno na svojoj gitari sviro romantične akorde i na taj način pružo laganu muzičku podlogu. Ko biseri nizali su se Ivanovi nežni stihovi koji su opivali to najuzvišenije i najtananije ljudsko osićanje, koje nazivamo ljubav, i ostali da i posli njega oplemenjivaje našu dušu i da nas podsite na jedan život kojeg više nema. Nastup ženskog hora Opštinskog udruženja penzionera Sombor je cilom događaju dao jednu posebnu notu i učinio ga još čarobnijim.

To veče, 6. novembra, u pripunoj svečanoj sali Stare gradske kuće u Somboru, sve je grcalo od ljubavi i osićanja, jel nije to bila samo obična promocija knjige, bilo je to štogod više od tog, bilo je to podsićanje na jednog čovika kojeg više nema, na njegov život i dilo.

T. B.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Piše: Ana Vojnić Kortmiš

POČINJE ZIMSKO VRIME

Zima u avliji

Triba izać na friški ajer

Novembar misec je pri kraju i počelo je zimsko vrime. Malo se zaladilo, vrime je maglovito i tmurno, al ne smeta. Veće poslovi su urađeni. Kuruzi su u čardakovima, kuružna u badnjovima, mlado žito se zeleni i lipo se vide redovi. Na salašu je uvik bilo posla, još niko nikad nije sav poso poradio pa da više ništa nije moro radit, i tako cile godine. Ako je dalo vrime onda su ljudi orali zemlju za prolićnu sitvu. Kadgod su naši stari orali s volovima i konjima po jednu brazdu što je išlo zdravo sporo i polagano. Po di ko je oro s dvogerom po dvi el trogerom po tri brazde odjedared, s dva-tri para volova el tri konja, taj je više uzoro. Za plugom su ostajale brazde ko kaki kajiši vlažne crne zemlje koja je tako mrišila i čisto razgalila dušu. Ko nikad nije radio zemlju taj ne mož ni zamislit da je to jedna milina koju triba doživit. Iza pluga je išo velik čopor lugavi galebova koji su dolazili da kupe kojikake štetne crve. Tako su do doveče pratili orače, pa i njemu nije bilo tako dosadno. Uveče odlete a ujutru evo nji opet. Druga čeljad su ograbljicali i skupili pospadano lišće da ne bi pod njim trava izginila. Ledinu su ograbiljicali a lišće odneli u korlat, a avliju di nema trave omeli su metlom. Dani su kraći a noći duže, pa su uveče nuz divan i komšijanje malo skratili noć svaki sa svojim društvom, mladi s mladima a stariji sa starijima, koji su i dicu poveli. Stariji ljudi su većinom znali vezat metle korovske i od sirka. Vezali su i metle od vrbovog pruća koje je raslo u dolu. Nožićom su rasikli prut, dobro ga ostrugali da bidne mekan, da se da namotat oko mele. Metala je tribalo fajin, da ji ima priko cile godine. S metlama od sirka su meli sobe i sve drugo iznutra, a s korovskim avliju, obore i staje, a borme i snig kad je pao i njeg su morali omest da se ne ugazi. Metle je znavo vezat skoro svakoji stariji čovik, a podikoji je znao od pruća plest kojišta, košarove, kojikake koterice, veće i manje, kašinjak di su držali kašike i nožove, s prućom su uvijali i velike caklene boce di su držali rakiju. Od pruća su pleli astalić i stoce na čem su sidili prid kućom u ladu. Pruća je bilo kadgod tušta u dolu a ljudi su ga znali izhasnirat. Oni vištiji su znali oplest od pruća sic za zaprežna kola, lise koje su mećali nuz lotra, kojikake kufere i košarove za ruvo, a od najkrupnijeg pruća su pleli ambar za žito i pilićare di su ranili piliće. Drugi su opet znali od slame plest krušne koterice veće i manje i lubure, di su držali jaja. Od rogoze koja je rasla u dolu pleli su asure koje su sterali po sobi, kojikake saćure, pa i taške dicama za knjige. Ko nije imo drugog posla mogo je mrvit kuruze. Mrvili su ji rukom i na stočiću koji je bijo baš za to napravljen. Imo je niko sičivo o koje su klip žuljali i tako mrvili zrna. Kuruza je tribalo tušta namrvit za josag. Dok nije bilo mašina mrvljačica sav čardak kuruza su tako izmrvili. Kadgod su na salašima držali tušta gusaka čerez perja, jel ga tribalo nakupit curama da ga ima kad se udadu. Novembra žene poizbiraje one najlipče guske i guska pa ji ostave za sime, a one druge zatvore digod, pa su ji kljukali s kuruzima. Kuruze su morali rukom izmrvit da nema polomljenog zrnja koje bi se moglo guskama zaglavit u grkljan. Kuruze su pokiselili u vodu da nabreknu da ne bi guski pukla volja. Vode su uvik morale imat dosta da piju. Debele guske su kadgod imale zdravo dobru cinu i mogli su ji sve prodat, a ostavili su i nikoliko za se koje će zaklat. U novembru su kiselili kupus, a zeleniš su ostavjali digod na cigurno di se neće smrznit.

Sveti Nikola biskup je šestog decembra. Bio je adet kupit dar dici. Mi taj običaj zovemo Mikulaš, čije smo ime priuzeli od Madžara. Dicama su dar mećali u cipele na pendžer, a cipele su morale bit lipo očišćene i naboksane jel u izvaljane cipele Mikulaš ne bi ništa dono. Dica su podsićala mamu da ne zaboravi kupit boksa za cipele kad pođe u varoš. Za Mikulaša su se paštrili da bidnu dobri i da više mole Boga, a prid Mikulaša su zdravo lipo očistili svaki svoje cipele pa su izgledale ko nove. Dica su se zdravo radovala daru i čekala Mikulaša pa su gledala da ostanu budni da vide Mikulaša al ga nikad nisu mogli vidit jel dok su dica bila budna Mikulaš nije dolazio. Zato su mame pravile Mikulaš od artije da dica vide kako otprilike izgleda. Posli se u škuli i s društvom o tom tušta divanilo šta je kome dono. A najviše je donesivo malo šećera (bombona) i kojikake sitnice šta je kome tribalo: maramice, čorapice, rukavice, olovke, bojice el gumice.

Ana Vojnić Kortmiš

IZ ŽIVOTA BUNJEVACA

ŠIVENJE I ŠLINGOVANJE KADGODAŠNJE ODIĆE

Kad su se naši stari prija tušta godina doselili u ove krajeve, živili su od svog rada, odranjivali su josag, čerez mesa, mlika, vune, perja i jaja. A zemlju su radili i na njoj sijali žito za kruv i drugo što su asnirali za ranu, za se i živinu. Svaka familija je imala jedno dvi prešlice, s kojom su preli lan, konoplju i vunu a opredeno su tkali na stanu. Tako otkan postav su iskuvavali u lužini i bilili na suncu, pa kad se osušio smotale ga u trubu i od tog krojile i šile ruvo za svoju čeljad. Kadgod dok nije bilo šivaći mašina naše žene su to sve rukom šile. Šit je znala svaka žena jel je počela učit još dok je bila cura. Za šivenje je tribala igla, konac, naprstak i dobra volja. Od mekanog postava su šile za malu dicu kapice, košuljice, povoje i pelenice, veća dica su nosili dugačke košulje i curice i deranci. Oko petnajst godina cure su počele nosit paorsko bunjevačko ruvo, a momci kratke košulje i široke dugačke gaće. Dolnje ruvo su šile od mekanog postava, a gornje za poslindan od konoplje. Naše žene su to sve tako lipo i višto posašivale, a svečanije ruvo da bi malo ulipčale počele su šlingovat. Kad su se spremale za novorođenčad, šlingovale su dunjicu, uzgljančicu, košuljicu, kapicu, povoj i krajac s čim su vezale dunjicu. U tom se dite nosili na krštenje i kad su išli u goste i kod doktora.

Bunjevačka narodna nošnja je bila zdravo nadaleko poznata po lipoti i umitnosti, koje su naše Bunjevke znale zdravo lipo uradit. Šlingovanje se prinosilo od stariji na mlađe, od pridaka na potomke. Mame su učile svoje ćeri šlingovat, a počele su još dok su bili dica, šlingovale su suknje za svoje krpene bebe. Šlingovali su danjom a borme i noćom prid škiljavim lampašom. Kad bi se sve to sabralo vidilo bi se koliko su radni sati provele radeć. Šlingovalo se svašta. Narodna nošnja je: bila šlingovana suknja, košulja, mider, keceljac i igrač, a puca su pravili končana. Divojkama za udaju kad su pripravljale štafir, šlingovale su navlake bile i sefirske. Skoro svaki je imo bili šlingovan čaršap, kojeg su hasnirali samo za Božić i Uskrs, pa bile šlingovane virange, a ko je imo caklena vrata i na njima je uvik bila šlingovana virandžica. To je bio bili šlingeraj.

Puno tog je i po kući bilo šlingovano

Vridne ruke snaš Ane

Šligovali su i s pamučkom u boji, koje su žene zdravo lipo znale upasirat pa je izgledalo ko živo cviće. Na čaršapu vodica okolo s cvićom što je zdravo lipo izgledalo. Šligovale su se i salvete koje su mećale priko koterice kad su digod išli, pa uzgljančice koje su se mećale na krevet. Kod šporelja su bili šlingovani zidnjaci, koji se još i sad mogu vidit u kujnama. I na policama su uvik bili šlingeraji. Šlingovale su i češljarice u kojima su držali češljove a u drugoj kefice za zube, a čaša za vodu je bila pokrivena malom šlingovanom krpicom da se ne napraši u nju. Curicama su šlingovale svečano ruvašce u boji.

Nuz narodnu nošnju šlingovali su i drugo žensko ruvo, dolnje suknje, buđe, skute i parkete. Suknje od paje i čoje su šligovali svilenim koncom ko i mamarame na vrat. Koja je žena bila zdravo višta u šligovanju a nije imala tušta posla, ona se primala šlingovat i drugima, pa je tako zaradila malo novaca.

Ana Vojnić Kortmiš

KAKO ŽIVI ANTUN SIVIĆ, SALAŠAR, NA DOMAK VAROŠI A OPET TAKO DALEKO

SA SALAŠA SE NE VIDI TORANJ GRADSKE KUĆE

Obično Subotičani kažu: Otiću iz varoši al samo dotleg dok se vidi toranj Gradske kuće, al mnogi salašari ga baš i ne vide

Digod na dvanajstom kilometeru od varoši, prema Paliću, tačnije Šupljaku živi svoje usamljeničke dane Antun Sivić (64) Bunjevac, salašar, paor. Obradovo se kad smo se pojavili na kapiji, jel kaže: **Ritko mi kogod svraća.** Bio je Antun raspoložen za divan i tio je da sidimo unutri u sobi. Al ja sam radije sidila pod logošom, divanila s njim i čupkala grožđe s poslidnji grozdova od ove godine.

Od rođenja na istom salašu

Rođen sam na ovom salašu koji je star priko 100 godina. Sićam se kad sam bio dite bilo je okolo puno salaša i dice. Bože, kako smo se lipo sigrali al najviše žmure. Bilo je di da se sakrijemo, a zatim sa tugom u glasu dodaje: **Jeto, danas nemam komšiluka. Ovaj salaš nuz mene ne mož baš kazat da je prazan al ritko kogod svraća u njeg**, kaže Antun. **Išo sam u Kuckalovu škulu. Eto i ona je nedavno srušena. Završio sam 4 razreda, jel nisam volio učit. Volio sam s baćom ić orat, plužit, kopat, sve samo da ne moram učit.** Antunove žuljovite ruke su i slike teškog paorskog života, jel više od po vika radi na zemlji.

Antun Sivić, isprid svojeg salaša

Pitala sam ga za momačke dane. Na to je Antun namistio svoj šešir na glavi i onako šeretski odgovorio:

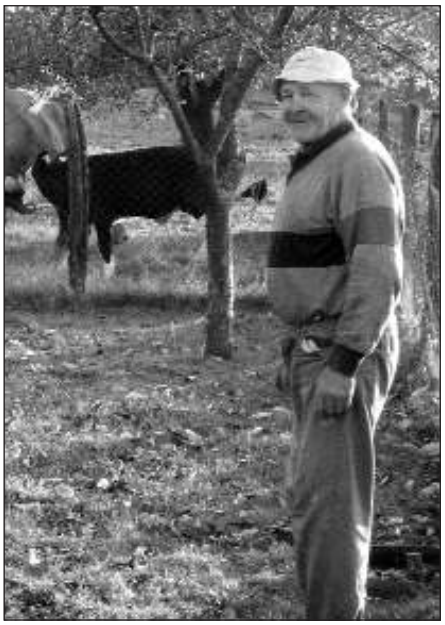
Nego šta nego sam se momčio do svoje 35-te godine! Išo sam, nastavio je Antun, **na Šupljak u dom na igranku, pa čak i na Bikovo, a onda smo se pišce vraćali do Šupljaka na Laktanju. Baćo je imo biciglu al mi dica nismo smili ni pomislit uzet je. Kad sam išo u varoš išo sam u Zanatsku komoru. Ne znam kako se sad zove.**

Kazla sam mu da joj se ime ni sad nije prominilo. Antun mi je još kazo da se do ponoći moro vratit kući, to je bila zapovist. Ujtru se moralo rano na njivu.

Puno sam luto u životu pa sam dospio sam i u Makedoniju. Tamo sam upozno Stojnu s kojom sam se oženio. Živili smo skoro 30 godina zajedno. Nedavno je umrla. Dice nismo imali i zato sam jeto sam. Sestra me obađe i donese mi kuvane rane, obično za nikoliko dana, a kad tog nema i ja štogod skuvam.

Dugačka noć na salašu

Namirim josag, kaže Antun, **i onda se zavučem u sobu i gledam televizor. Gledam sve što pokazivaje. U politiku se ne razumim. Sitim se kadgod u dugačkim večerima kako sam ko momčić imo harmoniku pa sam borme i u kolu znao zasvirat. Kola su se održavala po salašima. Dosadila mi je u to vrime pa sam je poklonio rođaku. Kupatilo nemam ako se oću okupat u litnjoj kujni propalim u šporelj, založim u parasničku peć i uzmem korto. Moja žena nije volila paorsku peć, pa sam je moro srušit. Ni se mogla naučit na nju, jel to kod nji u Makedoniji nije bilo. Oziđo sam je onda u litnjoj kujni.**

U Antunovom „carstvu"

Gorak kruv paorski

Obrađivam sedam lanaca zemlje, kazo mi je Antun i dodo, **sadim kuruze, sijem žito, sve je to za moje potribe i moj josag, krave, svinje i kokoške. Volim radit i ništa mi nije teško. U varoši i ne pamtim kad sam bio. Biciglom odem u dućan na Palić, malo litnjim, malo tvrdim putom.**

Idila u avliji i na ledini

Po avliji i ledini trčkaraje mlade kokice. Antun jedva čeka da pronesu jel od novaca za jaja dotekne za cigaretle, brez nji kaže ne mož. Kokice i pivac dođu do drvenog alova kljucnu prikrupu, piju malo vode a onda opet pasu lipu zelenu travu.

Brojom obilužena Junka krava simentalka šeta i pase a za njom trčkaraje dva veća teleta. Isprid nas na travi Bobi i brezimeni žućo, baš opasni kerovi čuvaje salaš i gazdu Antuna. Čuvaje životnu priču jednog Robinzona, koji je tu blizo, a tako daleko.

Možda je ovo bila samo idila za mene, al se sićam da mi je na rastanku Antun kazo: **Znate, drago mi je. Sad ću moć malo razmišljat kako je i moja vrata kogod otvorio, a biću i u novinama.** Poklonila sam mu najnovije „Bunjevačke novine", i obećala da će dobiti novine kad budne o njemu pripovitka. Zafalio se i mavo dugo dok sam odlazila. Ovake životne pripovitke ostave traga na duši, po jednu malu boru pod teretom života, godina i paorske sudbine.

Marija Horvat

SVAKO NAĐE KAKI NAČIN DA ISKORISTI SVOJE SLOBODNO VRIME

MOJ HOBI – FILATELIJA

Blaško Prćić, strastveni filatelista

Za istu zbirku maraka opravljena je i koverta

Tu med nama, istina, malko izmaknut od centra varoši, živi veoma zanimljiv čovik, dugogodišnji kolekcionar Blaško Prćić. Od prija nikoliko godina je u penziji, a kadgod je radio ko sekretar Ribolovačkog uduženja u Subotici.

Blaško skuplja poštanske marke, stare novce, značkice, stare i lipe razglednice, a ima, borme, i finu kolekciju flićaka, ako se, čeljadi, sićate šta je to.

Najvećma voli poštanske marke – filateliju i stare novce – numizmatiku. Za nji se počo interesovat još ko dite, kad je prve dragocine primerke dobio od svog dide Jose. Od tog vrimena ta ljubav nije pristajala.

Uredno i sistematski stoje njegove poštanske marke poređane u zdravo lipe kožne klasere, a pored nji je lupa i mala pinceta s kojom ji raspoređiva, slaže i nikad mu nije dosadno. Njegova kolekcija sadrži primerke iz svi krajova svita, al Blašku su najdraže one s nikdašnji jugoslovenski prostora.

U divanu s Blaškom otkrivam da su marke prave riznice znanja, jel biluže tušta tog od nauke, umitnosti, sporta do politike, istorijski trevljanja i svega živog na ovoj našoj planeti Zemlji.

Med mnoštvom maraka on mi pokaziva dvi na koje je zdravo ponosan i koje su mu, kako kaže, najlipši primerci u ciloj kolekciji. Na tim markama prikazana je bunjevačka ženska narodna nošnja, svila i vez, koja pleni svojom lipotom i raskoši. **Te marke štampane su 2002. godine u Zavodu za izdavanje novčanica u Beogradu na finom kredastom papiru, a po nacrtu Radomira Bojanovića. Marke su**, kaže Blaško, **prigodne i kako vidim kroz lupu, na jednoj je ćirilično, a na drugoj latinično pismo. Pored maraka izdata je i prigodna koverta s štembiljom dana izdavanja.** Na moje pitanje di ji možem kupit, on mi daje adresu Srpskog filatelističkog kluba u Beogradu – Gospodar Jevremova 56 (011/ 334-39-26).

Još sam dugo vrimena provela okružena njegovim raznovrsnim kolekcijama, a kad je mi je tio pokazat albume sa starim novcima, kazala sam da ću čerez tog svratit niki drugi put, pa ću vam iz nji isto tako otkrit štogod iz prošlosti našeg, bunjevačkog roda.

A. P.

Poštanske marke krasi bunjevačka svila

NATAŠA NIMČEVIĆ, VODITELJKA EMISIJE NA BUNJEVAČKOM „SPEKTAR" NA RT VOJVODINA

VRIDNA, LIPA I MLADA

Nataša Nimčević, student četvrte godine agroekonomije živi u Starom Žedniku i voditeljka je na drugom programu televizije Vojvodine u emisiji na bunjevačkom jeziku „Spektar"

Kad svake subate u polak četri gledate emisiju „Spektar" vidite simpatičnu Bunjevku koja divani s gostima, najavljiva i odjavljiva emisiju, to je Nataša Nimčević. Za „Bunjevačke novine" spremila sam joj pitanja, a ona je vako odgovarala.

Ditinjstvo i čega se sićaš?

Rođena sam 1984. godine u Starom Žedniku. Tu sam odrasla, a tu i danas živim. Sićam se rado sigranja u pisku. Imala sam samo 8 godina kad sam počela igrat folklor u BKC-u. Onda je bio ogranak u Žedniku. Puni 13 godina sam igrala u folkloru. Išla sam već u sridnju škulu i vodila sam čak tri grupe folkloraca.

Kada si bila mala o čemu si maštala, šta ćeš bit kad budeš velika?

Obično se dica sigraje s bebama i imadu želje da budnu učiteljice, doktorice. Ja sam tila bit ono što je moja mama radila, a to je prodavačica. To mi se činilo lipim i dobrim u dičijoj glavi.

Kako reaguju žedničani kada te sustriju na sokaku, a vidili su te prija tog na televiziji?

Interesantno je, al većinom stariji ljudi prate moje nastupe na televiziji i dopada njim se.

Student si četvrte godine na agroekonomiji subotičkog ekonomskog fakulteta. Šta očekuješ od diplome?

Najteže ispite sam ostavila za kraj ove četvrte godine. Znači, prioritet je da završim, pa ću odlučiti da li će to biti zadruga, banka, savitodavna služba. Koliko primećivam poljoprivreda lagano dobija svoje zasluženo misto, pa se nadam da ću se moć zaposlit.

Otkud Nataša u TV emisiji „Spektar"?

Sasvim slučajno i spontano. Prvo je to bio volonterski poso, a sad imam svoj honorar. Bude i treme kad divanim sa sagovornikom. Sićam se za Novu 2007. godinu u studiju TV Novi Sad emisija je išla uživo. Svi profesionalci oko mene a meni prvi put. Naravno nije bilo lako. Prošlo je al se ne zaboravlja.

Nataša Nimčević, mlada voditeljka

Koji grad ti je drag da bi volila živit?

Ne volim velike gradove. Volim Novi Sad on mi izgleda tako pitomo. Nije zdravo velik, miran si i srićan dok šetaš po gradu. Novi Sad sam zavolila jel sam tamo počela studirat prava. Život se iskomplikovo pa sam se vratila.

Kako zamišljaš svoj život?

Volila bi prosečan život, malo više od skromnog. To znači, želila bi s familijom ić na litovanje, na zimovanje. Naravno želim da moja diploma ima svoju cinu i da radim adekvatan poso. Tila bi da imam novu kuću al u njoj da se nađe i štogod od stari predmeta odnosno starog pokućstva al s dozom modernog stila. Moja mama je radila dvokratno i puno vrimena sam provela s majkom. Ona mi je puno pripovidala o kadgodašnjem životu. Tako da mi je dosta tog poznato. Znam šta je dolaf, šafuner, paorska peć. Nadam se da ću imati u svojoj kući štogod od nabrojanog.

Eto kako izgleda jedna mladost, život, želje jedne naše Bunjevke, Nataše Nimčević, koja nam se smiška s TV ekrana iz emisije „Spektar". **M. Horvat**

NA SAJMU KNJIGA U BEOGRADU

Ovaj 53. međunarodni beogradski sajam knjiga, koji je bio održan od 20. do 26. oktobra ove godine, positilo je više od 135.000 čeljadi, a najposićenija je bila subata kad je sajam positilo više od 30.000 ljudi i škulske dice.

U tu subatu na sajam su očli i pisnici Bunjevačke matice i pridstavnici BIC-a. Isprid Bunjevačke matice bio je Ivan Skenderović i pisnikinje Ana Irmeš, Ana Popov a Gabrijela Diklić pridstavljala je i Maticu i BIC - Bunjevačke novine i dičiji list Tandrčak. Na štandu za nacionalne manjine mogli su se vidit naslovi bunjevački izdanja. Bile su pridstavljene i druge manjine i njeva izdanja na rumunskom, rusinskom, slovačkom, hrvatskom, ukrajinskom, mađarskom i romskom jeziku. Veliku pažnju izazvale su BUNJEVAČKE NOVINE i RIČ BUNJEVAČKE MATICE, časopisi koji divane o političkom i kulturnom radu ovdašnji Bunjevaca. Positioci su s velikim interesovanjom razgledali naša izdanja i raspitivali se o našem dilovanju u Subotici.

Inače, ovogodišnji sajam knjiga je bio posvićen dvistotoj godišnjici od osnivanja Velike škule u Beogradu i na njemu je svoja izdanja pridstavilo 820 izdavača iz zemlje i inostranstva. **A. P.**

PROMOCIJA FOTO-MONOGRAFIJE „PROMAJA U PENDŽERIMA VRIMENA” U „BAJNAT-U”

MARIJINE SLIKE PRID PUBLIKOM

Marija Horvat je 20. novembra bila gošća Gerontološkog kluba „Bajnat” di je pridstavila svoju foto-monografiju **„Promaja u pendžerima vrimena”** koja je **u izdanju Bunjevačkog informativnog centra** izašla litos iz štampe. Fotografije u knjigi pričaju o starim il napuštenim salašima, o vratima, pendžerima, starom nameštaju, odilu, obući, stvarima koje su se hasnirale u kući. Na ovoj promociji o vridnosti knjige divanio je **Đerđ Boroš**, likovni pedagog, koji je napiso i recenziju za ovu monografiju. On je prid publikom izreko dosta komplimenata na račun Marijinog rada, i kazo da su ga fotografije vratile u ditinjstvo, ko i da mu je sad žao što je svojevrimeno pobaco stari nameštaj ko ovaj na Marijinim slikama, jel danas na njevu vridnost gleda drugim očima.

O Mariji Horvat i njezinom radu divanile su njezine prijateljice **Sofija Gerdijan i Gabrijela Diklić**, ističuć njezin vedar duh, veliku energiju i strast za fotografisanjom. Nikad joj nije teško da se krene s Makove Sedmice di stoji, biciglom il autobusom, za Suboticu, il na niki salaš el selo. Dvi njezine male prijateljice, divojčice izdeklamovale su nikoliko pismica iz Marijine prve zbrike pisama za dicu „Leptirica”. Bila je tu i **Ana Popov,** koja je deklamovala izbor pisama iz Marijine druge zbirke „Ljubavi lutalice”. O Marijinom radu i slikama divanila je i **Natalija Dornić**. No, zdravo važni gosti za raskošno raspoloženje bili su tamburaši **„Sledbenici Pere Tumbas Haje”**, sa solistkinjom **Tamarom Babić**.

Posebna atrakcija večeri bio je skeč o krpljenju džakova za žito, u kojem je pored **Katice Marganić i Đule Skenderović** glumila i autorka foto-monografije Marija Horvat. Skeč je izazvao smija i oduševljenja med publikom.

U prijatnoj atmosferi Kluba i nuz muziku tamburaša završen je zvanični dio programa, posli kojeg su se gosti družili s Marijom, nuz pripravljenu zakusku. Triba kasti da je Marija dobila bukete cvića i jednu pogaču koju je zakuvala Sofija Gredijan. **B. H.**

U BAJMOKU BKC PRIREDIO BAL POVODOM IMENDANA

SVETA KATA, SNIG ZA VRATA

U subotu, 22. novembra, Bunjevački kulturni centar Bajmok je ponovo bio organizator bala povodom Svete Kate, kadgog zdravo slavljenog imendana med Bunjevcima. Snig koji je tog dana prvi put pao ove zime podsitio je na ono što su stari znali kazat „Sveta Kata, snig za vrata". Leden dan ipak nije smeto Bajmočanima i Subotičanima da ispune salu KUD „Jedinstvo-Eđšeg" do poslidnjeg mista. Centar je proslavljanje svete Kate

počo prija šest godina s željom da vrati ovaj lip običaj.

Do početka programa goste je zabavljala muzika, a onda je uslidio pozdravni govor **Branka Pokornića**, pridsidnika Bunjevačkog kulturnog centra Bajmok, koji je podsitio na istorijat 25. novembra kad se slavi Sveta Kata, al i na 25. novembar 1918. godine kad su pridstavnici bunjevačkog naroda na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu glasali za prisajedinjenje Vojvodine Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Najavljujuć program bala, on je čestito svim Katama imendan.

Centralno misto programa bilo je izvođenje skeča **Katice Marganić i Judit Graca** čiji je vrcavi dijalog izazvo smij i aplauz med publikom. Naravno, i ove godine sve Kate, Katarine, Kaće, Kataline, i žene svi drugi verzija ovog imena, dobile su na poklon od organizatora buketiće cvića i zajedničko slikanje. Nije izostala ni tombola, a završilo se kako je i počelo, muzikom, koja je grijala bolje neg peći.

B. E.

KUD „BUNJEVKA” PRIREDILA X FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA

Molitvenici na bunjevačkom

Marko Peić u etno kući

Veče posvećeno Blašku Rajiću

Alojzije Stantić otvorio etno izložbu

Tamara Babić, buduća organizatorka Festivala

Kata Kuntić, deset godina organizovala Festival

SVEČANO OBILUŽENO 90 GODINA OD OSLOBOĐENJA SUBOTICE U PRVOM SVITSKOM RATU

BRAĆA UVEK I UVIK ZAJEDNO

Ovogodišnje obilužavanje 13. novembra, dana kad je Subotica oslobođena 1918. godine, bilo je svečanije i bogatije nego prošli godina. Razloga za to je bilo makar dva – prvo, prošlo je 90 godina od kako je ulazak srpske vojske dono slobodu subotičkim Bunjvecima i Srbima, a drugi jel je ovo bilo 15 obilužavanje ovog datuma u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra iz Subotice i Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava".

Ovogodišnje obilužavanje je imalo tri priredbe u dva dana. Ko i raniji godina, 12. novembra u Narodnom pozorištu – scena Jadran – održana je svačana akademija pod lipim imenom „Braća uvek i uvik zajedno". Posli otpivane državne himne i svečane pisme Bunjevaca, kratko su divanili Nikola Babić, pridsidnik Bunjevačkog nacional-nog savita i Milan Marodić, pridsidnik SKC „Sveti Sava" koji su ukazali na značaj ovog dana za ovdašnje Bunjevce i Srbe i njevom dugodišnjem prijateljstvu i zajedničkoj borbi za oslobođenje.

Sutradan, 13. novembra su položeni vinci na spomen ploči na Željezničkoj stanici i na spomeniku junacima palim u ratovima od 1912. do 1918. godine. Kod ovog spomenika, sveštenici hrama Svetog Vaznesenja Gospodnjeg održali su opelo palim junacima.

Devedeset godina zajedništva i sloge

Svečanosti su završene istorijsopm tribinom u SKC „Sveti Sava" di je pridstavljena knjiga Milana Micića koja svidoči o tim vrimenima.

J. P.

BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR IZ TAVANKUTA ODRŽO GODIŠNJI KONCERT

UŽIVANJE ZA OČI I DUŠU

Puna sala Doma u Tavankutu i puno tapšikovanja, najbolje divane o tim kaki je bio godišnji koncert Bunjevačkog kulturnog centra iz ovog mista. Igrači, sasvim mladi i oni stariji, su baš lipo pokazali šta su radili ove godine i za to su bili nagrađeni od publike.

Počelo je, kako bi drugo, pismom „Tavankutu selo moje malo", a nastavilo bunjevačkim igrama svi generacija igrača.

Zadovoljna publika

Na kraju je bilo teško kasti ko je bio bolji. Sasvim je cigurno da su najviše pokazali oni najstariji, al ni oni mladi, dica od desetak godina nisu puno zaostali i pokazli da će jednog dana i oni bit pravi igrači.

Kad se uporedi ovaj koncert s onim od lanjske jeseni, jasno se vidi da se puno radilo i da je sad sve bolje i tačnije. Kad se o ovom divani mora se imat u vidu da je rad Bunjevačkog kulturnog centra u Tavankutu obnovljen tek prošlog lita i da se tek sad mož vidit ono što se radilo.

Za sad imamo samo folklorni ansambl i to ove najmlađe i starije, kaže Dubravko Godar, pridsidnik Centra. **Uskoro će naš jedan član počet radit sa slamarkama, a računamo da ćemo uskoro ponovo imat i dramsku sekciju.**

Velike zasluge za ovako lipo igranje pripada Stevanu Tonkoviću Pipušu, koji je postavio najviše koreografija i njegovim saradnicima.

Pored Tavankućana, na ovoj priredbi su nastupili i njevi gosti iz Mokrina i Banatskog Petrovog Sela.

J. P.

IZVINJENJE

Poštivanom gospodinu Antunu Stankoviću iz Tavankuta, našem cinjenom dugogodišnjem prijatelju, saradniku i sponzoru, upućivamo iskreno izvinjenje što uslid tehničke greške nije spomenut med sponzorima našeg godišnjeg koncerta, održanog 16.11.2008. godine u Tavankutu.

Fala gospodinu Stankoviću na podršci i virujemo da će se ona, na obostrano zadovoljstvo, nastavit i dalje.

Glavni odbor BKC-a „Tavankut".

SVECI KOJI SE SPOMINJEMO

Novembra počima zimsko vrime pa ima više svetaca. Tu počimaje prva čestitanja i u adventsko vrime se spominjemo i svetaca, divica i mučenica.

Sveta Elizabeta udovica, zemaljski život je počela u zlatnoj kolivki i velikom bogatstvu, a završila ga je u siromaštvu, progonjena od poganski ljudi al je od Boga primila milost vične slave. Ovu sveticu su svetkovali Bunjevci koji su u kući imali imali Lizu el Elizabetu, Eržiku.

Sveta Cecilija je mučenica koja se zavitovala vičnom divičanstvu, al su je roditelji priko njezine volje silom udali za poganina Valerijana kojeg je Cecilija obratila, i brata mu koji su i umrli mučeničkom smrću. Ondašnji vladar pošalje krvnike da ubiju Ceciliju. Triput je udario sabljom po vratu al joj nije ociko glavu, pa je Cecilija još tri dana živila i onda čistu dušu pridala Bogu.

Sveta Kata Aleksandrijska divica i mučenica, velikim razumom i znanjom što ga je od Boga dobila, uvik je tražila pravdu i istinu. Jedared joj se mali Isus ukazo na ruki blažene divice Marije, pa joj je posli tog viđenja osto prsten na ruki. Kad je kraj Maksimin progonio i u Aleksandriji tio iskorenit kršćane pa je Katu udarcima i glađom tio prisilit da se odrekne vire u Isusa i pokloni krivim bogovima. Al na njezine mudre riči fajin se svita obratilo pa i careva žena. Na kraju je bila mučena i ubijena.

Sveti Andrija apostol je tridesetog novembra, što su naši stari kazali, Andrija zavezanija. Ove godine se po kalendaru tako trevilo da je na njegov spomen dan i prva nedilja adventa, kraj vrimena kroz godinu, a početak liturgijske godine. Kad ne ispadne ovako onda advent počima prve nedilje koja je najbliža sv. Andriji. Advent traja četri nedilje, to je vrime posta, molitve i odricanja. Zabranjena su velika veselja i svatovi.

To nas sića na četri hiljade godina kad je svit čeko obećanog spasitelja svita kojeg su navistili proroci. Kroz te četri hiljade godina Bog je pripravijo izraelski narod u kojem će se roditi spasitelj svita. A svi drugi su se pripuštili griju i lutali u tami i tako se rađali i umirali u griju. One četri hiljade godina nam znače, četri nedilje adventa, kad i mi čekamo da se rodi spasitelj svita u našem selu i u našim kućama i u našim srcima da nas oslobodi od grija.

Kadgod su se u crkvama još za mraka ujtru rano služili svete mise zornice (rorate). Na te mise je kadgod išlo tušta svita, stari, mladi i dica. Pivali su svete adventske pisme, *Padaj s neba roso sveta* i druge. To je bilo vrime iščekivanja štogod lipo što će se trevit, dolazak na svit Isusa, svitla svita kojeg čekamo da nas prosvitli u našem životu. U adventu od sv. Barbare počima čestitanje više svetaca do Božića.

Sveta Luca

Sveta Barbara je bila divica mučenica progonjena a kad je bila u tamnici ukazo joj se Isus Krist i davo joj snage da to izdrži. Na kraju je rođeni otac ubijo. Običaj je bio da se na Barbaru odsiče grančica trišnje i unese u sobu koja procvata za Božić.

Ana Vojnić Kortmiš

DEVEDESET GODINA OD PRISAJEDINJENJA VOJVODINE KRALJEVINI SRBIJI I STVARANJA KRALJEVINE SHS (III DEO)

DANI OSLOBOĐENJA

Stvaranje nove države na Balkanskom poluostrvu uslovljeno je, ali i uslovljava tektonske kulturno-istorijske i političke promene. Sagledavanje situacije sa ambicijom sveobuhvatnog pogleda na događaje iz prošlosti trebalo bi da, u znatnoj meri, omogući razumevanje i današnjeg života. To je ujedno i jedini put da se izbegnu sva ona ciklična ponavljanja tragičnih i teških trenutaka življenja na ovim prostorima

Približavanjem srpske vojske granici monarhije, jačala je i politička aktivnost srpskog i bunjevačkog stanovništva u Vojvodini. Prvi Srpski narodni odbor u Vojvodini osnovan je u Velikom Bečkereku (Zrenjaninu) 31. oktobra 1918. godine, a Srpski narodni odbor u Novom Sadu održao je svoju prvu javnu sednicu u svečanoj sali Matice srpske 3. novembra 1918. godine. Ovo je ujedno bio i najaktivniji i najznačajniji narodni odbor, a na njegovom čelu bio je Jaša Tomić, ugledni srpski političar. Ovaj odbor radio je intenzivno na osnivanju mreže narodnih odbora posebno nastojeći da u njih uključi i ostale narodnosti: Slovake, Rusine, kao i Hrvate iz Petrovaradina i Bunjevce iz Subotice.

Na prvoj sednici Odbor je ovlastio svog člana Jovana Hranilovića da se poveže sa Narodnim vijećem SHS u Zagrebu. O nekim kasnijim kontaktima Odbora sa Narodnim vijećem nema traga. Po uzoru na ova dva odbora, ubrzo su u čitavoj Vojvodini osnovani odbori sa već tada definisanim zadatkom organizacije narodnog pokreta, preuzimanje lokalne vlasti i staranje o bezbednosti građana. Savremenici, po pravilu aktivni učensici u osnivanju odbora, ukazuju jasno na sirotinju, „zeleni kadar", „razuzdanu masu" kao uzročnike nereda. Sve to govori o tome kakav je bio karakter opasnosti koja je pretila vojvođanskom građanstvu, bez obzira na nacionalnu pripadnost. Odbori su ujedno i organizovali doček srpske vojske koja je za desetak dana zaposela celu Vojvodinu.

Srpska vojska je prešla Dunav 5. novembra 1918. godine i bez značajnijih vojnih napora uz organizovan doček narodnih odbora je oslobađala gradove i naselje-na mesta u Vojvodini. Ona ulazi u Novi Sad 9. novembra, u Vršac 10., u Sombor 13., u Baranju 14., u Sentu 15., u Bečkerek 17., u Titel i Kikindu 18. novembra 1918. Subotica je oslobođena 13. novembra, a srpski 2. bataljon 7. pešadijskog puka koji je došao vozom dočekali su, ispred svih, pripadnici Bunjevačko-srpskog narodnog veća. Dolaskom vojske eliminisana je neposredna opasnost od revolucionarnih dešavanja i odbori su mogli mirnije i predanije da se posvete drugim poslovima, preuzimanju vlasti od mađarskih organa i priprema za održanje Velike narodne skupštine koja je trebala da definiše status Vojvodine u odnosu prema Srbiji i Narodnom vijeću SHS.

Ovom prilikom treba konstatovati da su tokom oktobra (2., 24. i 25. i 27.) 1918. godine održani značajni sastanci u Subotici. Prvi sastanak je inicirao Tihomir Ostojić, sekretar Matice srpske na povratku iz Budimpešte. Rezolucija usvojena tom prilikom smatrala je da, u pogledu jugoslovenskog rešenja pitanja Vojvodine (Bačke, Banata i Baranje), je jedino merodavna mirovna konferencija. Pošto je u međuvremenu od 6. - 8. oktobra 1918. godine formirano Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba u Zagrebu, ista grupa političara, na novom sastanku u Subotici 24. i 25. oktobra, dopunila je svoju rezoluciju izjavom da priznaje Narodnom vijeću SHS isključivu kompetenciju u svim pitanjima i od njega njega očekuje uputstva i direktive. Tom prilikom izabran je i Vasa Stajić građanski demokrata, u „Središnji odbor" Narodnog vijeća SHS.

Istovremeno su i Bunjevci radili na svom političkom organizovanju. Vasa Stajić, je inače posle bekstva iz zatvora, krajem oktobra stigao u Zagreb, gde je bio zakazan zbor Srba i Bunjevaca iz Vojvodine. On je predsedavao tom zboru, a karakteristično je da taj zbor nije ništa znao o onom šta se dešava u Novom Sadu. „U oktobru 1918. Jugosloveni iz Zagreba mi poslaše novčanu pomoć i poruku da pobegnem, kad me pozovu u Zagreb. I kad je jednog dana g. Svetozar Pribićević upitao moju ženu, zar još nisam došao, pošla je ona po mene s lažnim pasošem. Pobegao sam preko Beča, gde sam video prve radničke demonstracije. U Zagreb sam stigao možda 31. oktobra, možda dva dana kasnije; kroz Sloveniju i Zagorje sam slušao samo jednu reč: Jugoslavija. U Zagrebu zatekoh već zakazan zbor Srba i Bunjevaca iz Vojvodine. Taj zbor nije ništa znao o onome šta se dešava u Novom Sadu; znao je jedino da neki od Novosadjana, pregovaraju o ulasku u vladu, koja treba da brani integritet. Zbor je rešio, da izašalje samo jednog člana u Zagrebačko Narodno Veće, koje je bilo voljno iz Vojvodine da primi deset članova. Izabrao je mene, koji sam zboru i predsedavao."[1]

U Subotici je 20. oktobra 1918. godine održan ilegalni sastanak subotičkih Bunjevačkih prvaka i na njemu je odlučeno da ugledni sveštenik i javni delatnik Blaško Rajić „otputuje u Zagreb, te kod tamošnjeg Narodnog vijeća i Hrvatskog sabora zastupa njihove interese." „Srbi i Bunjevci u to vreme (oktobar 1918.) govorahu međusobno svaku u svom krugu da već valja nešto preduzimati i spremiti se za – nove prilike. Dr Jovan Petrović – Ćata sa dr Vojnić-Hajdukom, sa pok. Albom Malagurskim i dr Josom Prćićem tražahu vezu sa Blaškom Rajićem, koji je bio izaslat od najbližih svojih prijatelja u Zagreb u Narodno veće, koje mu je dalo svoju legitimaciju, da učestvuje u radu."[2]

Nakon toga situacija je postala prilično politički nedorečena i kontroverzna i otvarala je prostor za stvaranje različitih opcija u vezi sa pitanjem prisajedinjenja prostora Vojvodine. Naime, niti Vasa Stajić niti Blaško Rajić izgleda nisu učestvovali ili bar ne aktivno u odlukama kojima je proglašena Država Slovenaca, Hrvata i Srba, a koje je Narodno vijeće SHS donelo 29. oktobra 1918. godine u Zagrebu.[3] Situaciju je dodatno zakomplikovala ponuda Mihalja Karolija, vođe parlamentarne opozicije u Ugarskoj, koja se odnosila na demokratizaciju vlasti i ustupke narodnostima, ali uz uslov očuvanja teritorijalnog integriteta Ugarske. Karolji je ponudio nekim vojvodjanskim političarima (Jaši Tomiću, Kosti Hadžiju i Joci Laloševiću) i portfelje u budućem ministarstvu. Iako je bilo određenog dvoumljenja, niko nije prihvatio tu ponudu, ali su novine u Pešti objavile izjavu Koste Hadžija koja se mogla shvatiti kao da Srbi iz Ugarske ne-

maju separatističkih težnji. Ova izjava prouzrokovala je dodatno uznemirenje javnosti. Radikalna stranka je odmah reagovala da je ovo privatna izjava i da ona stoji na načelima jedinstva troimenog naroda i prava samoopredeljenja. Osim toga u Glasu SHS (18. oktobra) izašao je članak *Srbi iz Ugarske i samoodređenje naroda*, gde je izmedju ostalog, pisalo: „Mi Srbi iz Ugarske hoćemo da smo slobodni ljudi, hoćemo da ujedinimo svoj duh i svoju dušu sa dušom svega jugoslovenstva." Bio je vrlo smušeno vreme, a nada u definitvni rasplet tražila se u organizaciji Velike narodne skupštine i uverenju u političku snagu njenih odluka.

Iako formalno nije definisan jedinstven predlog za Veliku narodnu skupštinu, pristalice, J. Tomića stvarale su atmosferu za afirmaciju i pobedu svoje platforme.[4]

Tako su poslanici iz Banata, koji su preko Subotice krenuli na Veliku narodnu skupštinu, svi oko ruke noslili „široke srpske trobojnice s natpisom „Živela Velika Srbija", što nije naišlo na razumevanje mnogih Subotičana, koji su po dolasku u Novi Sad saznali da je pod uticajem J. Tomića formulisan konačni predlog rezolucije o direktnom priključenju Srbiji.[5]

Subotički poslanik Babijan Malagurski, koji je prisustvovao i pretkonferenciji, održanoj u Matici srpskoj 25. 11. odlučno se suprotstavio ponuđenoj rezoluciji o prisajedinjenju Srbiji – „mi imamo", izjavio je, „od našeg Narodnog veća određeno, što imamo da činimo i šta da zastupamo. Pošto se to ne slaže sa datim nam uputstvom od našeg Veća, ja sa drugovima svojim na ovo rešenje pristati ne mogu... Bilo je oko toga natezanja sve do same skupštine."[6]

Konačnu dilemu oko načina ujedinjenja Vojvodine rešila je Velika narodna skupština, održana 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu. Svetozar Pribićević, nezadovoljan odugovlačenjem i taktiziranjem Stjepana Radića, je po rečima V. Stajića poručio skupštini u Novom Sadu: „Kidajte sa Zagrebom." Tada je jednoglasno prihvaćena koncepcija direktnog prisajedinjenja Srbiji.

Na takozvanoj „Velikoj narodnoj skup–štini Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena u Banatu, Bačkoj i Baranji" od 25. novembra 1918. godine prisustvovali su predstavnici Banata, Bačke i Baranje.[7] U radu skupštine učestvovalo je 757 poslanika, od toga bilo je: 578 Srba, 84 Bunjevca, 62 Slovaka, 21 Rusin, 3 Šokca, 2 Hrvata, 6 Nemaca i 1 Mađar.

Na samoj Skupštini, međutim, jedinstveno je prihvaćena rezolucija da se Banat, Bačka i Baranja priključe Kraljevini Srbiji (tačka 2. rezolucije), ali i da „srpska vlada, udružena sa Narodnim vijećem u Zagrebu učini sve da dođe do ostvarenja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca pod vođstvom kralja Petra i njegove dinastije (tačka 3. rezolucije)."[8]

Velika skupština 1918. godine

Pobedi koncepcije J. Tomić doprineli su predstavnici Bunjevaca, pre svih sveštenik Blaško Rajić, koji je, navodno pod pritiskom atmosfere i euforije na samoj skupštini prihvatio, da se Vojvodina ujedini sa Srbijom, bez obzira na ranije dogovorene principe.[9] Učinio je to jednim „toplim i fulminantnim patriotskim govorom."[10] Svoju podršku Rezoluciji, Rajić je kasnije obrazložio tvrdnjom da je ona sigurnije obezbeđivala oslobođenje od Ugarske, no jugoslovenska opcija.[11]

Sama Rezolucija, na insistiranje demokrata i socijaldemokrata, je dopunjena i političkim stavom prema neslovenskim narodima u Vojvodini.[12] „Nesrpskim i neslovenskim narodima koji ostaju u našim granicama obezbeđuje se svako pravo kojim žele da kao manjina očuvaju i razvijaju svoje narodno biće. A isto tako, zahteva skupština ova, da se onim Srbima, Bunjevcima i Šokcima, koji i dalje ostaju izvan naših granica u drugim državama, obezbedi pravo zaštite manjina, njihov narodni opstanak i razvitak na načelu reciprociteta."[14]

Drugom rezolucijom, na predlog demokrate Petra Konjovića, odlučeno je da Narodna skupština formira Veliki narodni savet i njegov izvršni organ Narodnu upravu. Formiranja organa vlasti vlada kraljevine Srbije a ni Antanta nije uzela u obzir, iako je Narodna uprava tražila određena priznanja. „...To priznanje, tu pravnu osnovu smo mi tražili ne jedanput, ali smo svagda dobijali samo usmena uveravanja... akta pak o tome da smo mi priznata legalna vlast, koja je pozvana da u ovim krajevima vrši egzekutivu državne volje, ne dobismo nikada."[14] Primirjem, koje je potpisalo zapovedništvo Antantine balkanske vojske sa mađarskom vladom, prostor Vojvodine (južne Ugarske) ostao je i dalje pod civilnom i administrativnom upravom mađarske vlade. U želji da očuva integritet Ugarske, predsednik Karolji pokušava da uspostavi kontakt sa predstavnicima nemađarskih naroda (Jašom Tomićem, Kostom Hadžijem i Jocom Lalošević), ali oni ne daju očekivane rezultate.

Politički predstavnici Srema posebno su zaslužni za afirmaciju ideje neposrednog povezivanja Vojvodine i Srbije u trenucima političkih neizvesnoti i protivrečnosnosti oko stvaranja jugoslovenske države. Jedna delegacija iz Rume i Sremske Mitrovice o ovome je inforisala i samog regenta Aleksandra 20. novembra 1918. godine. Na zboru izaslanika narodnih veća iz Srema, koji je održan u Rumi 24. novembra 1918. godine (prisustvovali delegati iz sto sremskih mesta), zahtevi za neposredno prisajedinjenje Srbiji formulisali su i u posebnoj rezoluciji. Jednodušna prihvaćena rezolucija očekivala je „od Narodnog veća u Zagrebu da se što pre ostvari jedinstvena zajednička vlada sa sedištem u Beogradu"... a „za slučaj plemenskog ili političkog cepanja, izjavljuju zastupnici Narodnog veća u Sremu, kao izaslanici naroda, da se odlučuju za neposredno prisajedinjenje Srema Kraljevini Srbiji."[15]

1 Arpad Lebr, Politicki lik Vase Stajica, Progres, Novi Sad, 1963, str. 299-300.
2 Alojzije Poljakovic, Zbirka sicanja na Blaška Rajica, Subotica, 2003, str. 26.
3 Alojzije Poljakovic u Zbirka sicanja na Blaška Rajica piše da je Rajic ipak ucestvovao na sednici proglašenja nove države: „Tamo je bio od 27 - 29. oktobra. Poslednjeg dana je bio svedokom izrecenog narodnga ujedinjenja u jednu državu u svecanoj sednici Narodnog Veca."
4 O tome više saznajemo i iz secanja subotickog prote Marka Protica. Pišuci o konferenciji u Matici Srpskoj od 17. 11, Protic napominje da se J. Tomic pojavio sa uputstvom da se ujedinjenje izvrši direktno sa Beogradom. O tome je imao u „svome notesu zapisku, overovljenu potpisom samoga ministara dr Momcila Nincica.", M. Protic, Zlatni dani Subotice od oslobodjenja 13. novembra 1918 do potpisa mira 4. juna 1920, Subotica 1930, 29 (Nav. prema Mirka Grlica, Blaška Rajica i stvaranje prve Jugoslovenske države - rukopis).
5 Isto, 54
6 Isto.
7 Vidi: Ilija Petrovic, Vojvodina Srpska 1918. godine, Cvetnik, Novi Sad, 1996.
8 Spomenica oslobodjenja Vojvodine, Novi Sad, 1929, str. 156-157.
9 Petar Pekic piše da je Rajic, bio svestan ucinjenog gesta i da je za to imao sasvim opravdan razlog. „Blaško Rajic je u kasnijem obrazloženju svoga govora tvrdio, da je neposredno pripojenje Vojvodine Kraljevini Srbiji kao saveznici Antante bilo sigurnija garancija njenog konacnog oslobodenja od Ugaraske, nego da se prikljucila zagrebackom Narodnom vijecu, ciji je državni teritorij sacinjavao sastavni deo Antantine neprijateljice Monarhije.", P. Pekic, Povijest oslobodenja Vojvodine, Štamparija Grafika, Subotica, 1939, str. 316.
10 J. Lalošević, Naše oslobodjenje i ujedinjenje, Književni sever, knj. 5, sv. 1, Subotica, 1929, str. 11.
11 P. Pekic, Povijest oslobodjenja Vojvodine, Subotica, 1939, 163.
12 U vreme prisajedinjenja Vojvodine Kraljevini Srbiji populaciona struktura je bila sledeca: Vojvodina je imala 1.365.596 stanovnika - Srba i Hrvata je bilo 502.415 (36,8%), Madara 376.107 (27,7%), Nemaca 316.107 (23.1%)... Vidi: Nikola Gaceša, Demografske i socijalne prilike u vreme prisajedinjenja Vojvodine Kraljevini Srbiji 1918, Zbronik radova Vojvodina u vreme prisajedinjenja Kraljevini Srbiji 1918. godine, Muzej Vojvodine, Institut za istoriju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad 1993, str. 49-56.
13 Spomenica..., str. 156
14 Arhiv Vojvodine, Zapisnik sednice Velikon narondog saveta, 28. decembar 1919.
15 R. Koncar, Srem 1918-1945, Zbornik Muzeja Srema, 3, Sremska Mitrovica, 1997. str. 95.

OD MNOGI NAŠI STARI OBIČAJA ADVENT JE JEDAN OD NAVESELIJI JEL NAVIŠĆIVA BOŽIĆ

ADVENTSTKO VRIME

Advent (od *lat. adventus* – dolazak) tj. došašće je u crkvenoj godini vrime čekanja i priprave za Božić. Dugačko je četri nedilje, a počima u prvu nedilju posli. sv. Andrije (30. IX) i traja do Badnjeg dana

Svakog poslendana adventa u Katoličkoj crkvi je rorata – zornica, sveta misa prija izlaska sunca. Ona je u narodu omiljena i zato na nju rado iđu virnici, pa još svaki dan ko stigne. Kadgod su sa svakog salaša u roratu išla kola el sonca čeljadi, a zgađali su da se sva čeljad, pa i dica po više puti izređaje.

Za advent se sobe okite adventskim vincom od zeleni grančica. U našem kraju najčešće ga ispletu od grančica *Božićne grane* (jele el smreke) i umetnu mu četri voštane sviće. Vinac se metne na astal i na početku adventa zapale sviću. Svake slideće nedilje zapale drugu sviću, a četvrte nedilje na vincu gore sve četri sviće. Nuz njeg mole Boga el čitaje svetu knjigu i kontaje o rođenju Isusa.

Ima ko adventski vinac obisi na ulazna vrata kuće el stana.

U poslednje vrime su i u po di kojoj našoj crkvi počeli pravit Jišajov panj, (o tom više u *1 Sam* 16,1-13 i *Iz* 11,1*s*).

Salašari su čekali prvi snig el mraz za *mali disnotor* kad su zaklali jednog-dva manjeg ranjenika el vižlu rad mrsa s kojim će otpravit adventske i Božićne svece i dočekat velik disnotor u pokladama.

Advencko vrime bogato je narodnim adetima opleteni oko spomendana više svetaca, a med njima je na najvećem glasu Luca, kako je narod prozvo sv. Luciju (od *lat.* lux = sjaj) koju slavimo 13. decembra.

Ko je Luca?

O životu Lucije nema bogzna koliko pouzdani pismena, pa je zato njezin život obavijen legendama. Al kako se ona spominje u Rimskom kanonu svete mise, po tom se zna da nije izmišljena.

Od više kršćanski mučenica i svetica sotim imenom jedna od najpoznatiji je Lucija, rodom iz Sirakuze na Siciliji. Ona je ko kršćanka mučena i usmrćena mačom, zavrvastim bodežom, oko 303. godine, u vrime zloglasnog progona kršćana od rimskog cara Dioklecijana. Legenda pripovida da joj je sudac zapritio da će je silom osramotit u javnoj kući, al je nisu mogli maknit s mista. Onda je naredio da je poliju vrilim uljom i smolom i da je zapale, al mu ni to nije uspilo, posli čeg je sudac zapovidio da je probodu mačom.

Sačuvane su *Lucijine katakombe* i u njoj njezina grobna jama. Po tom se zna da je ova Lucija živila. Ona spada med najomiljenije svetice starog vika, pa se i rad tog njezino talovano štovanje najviše razvilo u sridnjem viku.

Sve do gregorijanske promine kalendara 1582. g. spomen dan sv. Lucije pado je na zimsku kratkodnevicu, a po julijanskom kalendaru to je bio prvi dan zime. U starom viku taj dan je bio svečan, proslavili su ga veselo i s igrankom. Mož bit da je iz ti adeta izniko koren kad su u novom viku, u po nikim krajovima, dica išla po komšiluku i domaćinu želili štogod dobru za slideću godinu, a najviše u odranjivanju josaga. To su kazivali ričima: „Telilo se... kotilo se... prasilo se... leglo se...". Domaćin zadovoljan naređanim željama čestitare je posipo zrnima žita i darivo ji. Nijel možda u tom adetu koren *položaja* kod Bunjevaca na Badnje veče i Božić?

Adeti na Lucu

Adet proslave Luce nasto je i raširen je po kršćanskom svitu još u starom viku. Spomen dan ove svetice je jedan od stupova u narodnom kalendaru kad se štogod važno želi upamtit onda se kaže to je bilo el će bit dva dana prid Lucu, el digod oko Luce, el nedilju dana posli Luce itd.

Jedan od naši davni adventski adeta je kad na Lucu posiju žito u male sude, da ozeleni do Božića i bude navišćaj novog lita (godine), koji počima proslavom dana rođenja Isusa, Sina Božjeg. To triba dovest u vezu s adetom kad su kadgod davno počeli slavit novo lito, Suncovu zimsku okretnicu (solsticij), onda je dan najkraći u godini, pada oko 21. XII.

Žene su brižno odranjivale posijano žito, svakog jutra ga orosile i metnile natrag u pendžer di ima dosta svitla i

ladnoću. Ima ko ozelenjeno žito ulipča opasanom zlatnom pantljikom, a u sridinu utakne svićicu. Još i danas u nordijskim zemljama divojke, obučene u dugačko bilo ruvo, sa zapaljenom bilom svićom na glavi, obmotanoj zlatnom pantljikom, igrom slave dan sv. Lucije, slave svitlost.

Kipari i slikari Luciju prikazivaje s bodežom i ranom na vratu, sa očima koje drži u ruki na pladnju. Od nje zazivaje pomoć divojke koje se žele popravit, čeljad koja imaje bolu krvarenja, bolu usta el su od čeg kužna.

Narodni običaji na sv. Lucu

• Divojke su tog dana na trinajst papirića ispisale dvanejst razni imena momaka, a trinajstu ostavile praznu, smotale ciduljice i metnile u lončić el vazu. Svakog jutra, obično u vrime posli rorate izvadile bi po jednu ciduljicu i negleduš bacile el je kobajage putom izgubile, a poslidnju ciduljicu su otvorile na Badnje veče. Na toj ciduljici je ostalo napisano ime, kako će se, možda, zvat njezin budući doživotni par, a ako je ciduljica prazna onda se te godine neće udat. Po digdi su i momci ispisivali imena divojaka na papiriće i s njima tako baratali ko i divojke, da bi probali pogodit ime budućeg para.

• U većini bunjevački kuća su tog dana ocikli grančice s pupoljcima kaki voćaka: višnje, briske, zerdelije... da procvataju do Božića i da s njima okite sobu.

• Od Luce je po di ko, najčešće domaćin, piso Lucin kalendar vrime svakog dana, do Badnjeg dana, s virovanjom da se i slideće godine mož nadat takom vrimenu u svakom misecu. Ako je kiša padala ujtru, u podne el uveče, onda će u to vrime najčešće padat i u početku, u sridini el na kraju odgovarajućeg miseca.

• Kadgod su po nika čeljad na Lucu kadili tamjanom košaru i volaricu i naglas molili za Božji blagoslov da ji štiti od kojekaki nedaća i da njim odranjivanje josaga iđe od ruke.

• Na Lucu su sa žarlom od krušne peći čistili kokošinjac, kulaču i koternjak, grebali ji po zidovima, da se pilež što bolje odranjiva, da ne boluje od tekuti i krlja. Po zemlji su s tom nakanom rasuli sitnu gar, od ogrizina el čutaka.

• Na ovaj dan su žene zgađale da manje rade, a što više side, jel će njim onda nasađene kvočke mirnije ležat na nasadu jaja. Ako je kogod došo u goste mora je mirno malo sidit el triput ćućnit iza vrata da kvočke mirno leže na nasadu.

• Tog dana nije bilo dopušteno bilo šta iskat el dat na zajam.

• Ima di su tog dana napravili Lucin

stočić, s pričagama, od 13 feli drva kojeg su držali prid vratima kuće el staje. Taj stočić nemož prikoračit vištica i unutri štogod začarat. Marko Kopunović je u istraživanjim zabilužio da će se zlo provest ko višticin stočić odnese na ponoćnicu i posli ga brže-bolje ne rasprca, mož mu se vištica osvetit.

• Na sv. Lucu je slobodno zapcivat vištice jel tog dana nikom ne mogu naudit.

• Ujtru rano divojka ode u kokošinjac i ako u mraku uvati pivca onda će se te godine udat, a ako uvati kokoš ostaće divojka.

• Ako u sudu posijano žito ne niče jednako biće slabiji rod žita, a ako nikne odjedared žito će dobro rodit.

• Ako su uveče zvizde na nebu ritke slideće godine kokoške neće dobro nosit.

• Ujtru rano triba krečom umazat vrata krušne peći jel onda vištica neće naudit kruvu u peći.

• Ne valja ništa šit jel kokoške neće dobro nosit jaja.

• Pilež triba ranit iz obruča skinutog s bureta el napravljenog od štrange. U njeg metnit ranu pileužu. On se do Badnjeg dana ne smi vabit s *pi-pi-pi*..., jel će bit manje pilića. Kokoške koje idu iz obruča prija će pronet jaja.

• Od Luce do Badnjeg dana triba izmolit po 13 Očenaša i 13 Zdravo Marija onda će se pilež sačuvat od bole.

• Žito posijano na Lucu čuva se do Tri kralja i onda s njim porani josag i pilež, biće zdraviji i veseliji.

• U noći na sv. Lucu uzme se žarlo od krušne peći na njeg uzjaši i tri puta obađe kokošinjac i izmoli 3 Očenaša, 3 Zdravo Marije, Slava Ocu i Virovanje za sriću u odranjivanju pileža.

• Na sv. Lucu triba uzet sitne plive i na tri put je bacit u kokošinjac ričima: *koliko plive, toliko pilića.*

• Tog dana triba žarlom mišat ispod kreveta da bude kvočaka.

• Stanarica triba da na taj dan pije rakije i što više spava jel će joj kvočke bolje leć nasad.

• Na Lucu triba uzet šaku žita, metnit ga u džep, odnet u crkvu, a kad se otaleg vrati tim žitom naranit pilež kako bi kokoške bolje nosile.

• Na sv. Lucu se ne šije nit se maže krečom jel će kokoške bolje nosit.

• Tog dana ne valja prat košulje jel će bolit ruke.

• Na sv. Lucu triba uvatit muvu, svezat joj noge za nogu kreveta onda će rano bit kvočaka. Ko vidi muvu na taj dan imaće kvočaka.

• Od Luce do Božića ne valja sterat košulje napolju jel će bit nezgode s josagom, al najviše s ovcama. Čobanin koji to vidi ima pravo prisić štrangu s košuljama.

• Muškarci uzmu jabuku i na Lucu odgrizu jedan zalogaj, tako svaki dan a na Badnje veče poidu ostatak jabuke, onda će njim se ukazat lik suđenog para.

• Pakosna žena se paštri da se neopaženo uvuče u komšincin kokošinjac, pokupi jaja, kako bi ji odsele ona imala, a komšinca ne.

• Ako pakosno čeljade na Lucu el Badnji dan neopaženo odnese slamu iz komšiluka odneće komšiji i sriću u odranjivanju josaga.

• Kad na Lucu stanarica ogleda kokoške u kokošinjcu nikoliko nji odnese u čeljacku sobu i stražnjicu njim trlja o krušnu peć, kako bi joj kvočke mirno ležale na nasadu.

• Tog dana triba uvatit nikolko kokošivi i metnit ji na kratko pod dunju jel će stanarica prija imat kvočaka.

Od naređani adeta, med kojima je i praznovirja, jedva da se koji održo na kraju XX vika, a i kadgod je bilo tušta nji koji se nisu držali ti adeta, držali su ji vračkama. Većina naređani adeta su o praznovirju iz neobjavljene zbirke Marka Kopunovića. **A. Stantić**

TRADICIJA NARODA, ČUVENI FAMILIJA, KROZ NAUKU O GRBOVIMA (VIII)

HERALDIKA PLEMENA BUNJEVAČKOG

Autor: Mirko Stojnić

„Heraldika je nauka o jednoj plemenitoj tradiciji", kaže Michel Pastoureau. Definicija, moždar i nije najtačnija, al je cigurno da smo najmanje 80 godina bili lišeni saznanja o tradiciji, vridnoj poštivanja, a i ličnog ponosa što pripadamo plemenu sa „bunjevačkog trougla". Plemenu čiji su prici davali život za slobodu, za pravo na svoju vikovima staru viru i običaje, svoj jezik, cigurnost, za svoju i budućnost svoji potomaka

Oblačić. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 1. marta 1751. Radosavu Oblačiću, graničarskom zastavniku i dici mu Jovanu i Mariji. U Bačkoj županiji plemstvo je proglašeno 1752.

Orešić (Orečić i **Oričić).** Plemićka porodica Zagrebačke županije. U Bačkoj županiji proglašeno je 1776. plemstvo Matije i Đure Orešića po svidodžbi Zagrebačke županije, a 1820. Matije Orešića. 1841. upisano je u Subotici, u popisu plemića, dvadeset članove ove porodice.

Parčetić. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 3. decembra 1753. Martinu Parčetiću, ženi mu Olivi Čuvardić, i dici njim Antunu i Josipu. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 30. oktobra 1754. Martin Parčetić bio je 1780. gradski vićnik u Somboru. Njegov unuk Martin Parčetić upisan je med plemiće Sremske županije 5. maja 1813. po svedodžbi Bačke županije od 17. novembra 1812.

Pejačević. Đorđe baron Pejačević bio je podžupan Bodroške županije 1717-19. Kraljevsku darovnicu na Roglaticu dobio je 1747. Josip baron Pejačević. Pokroviteljska povelja dana je od cara Josipa I u Beču 20. novembra 1708. Đuri Pejačeviću upravniku pošte u Baji i braći mu Ivanu i Marku. Baronstvo (ugarsko) dato je u Požunu 12. juna 1712. Đuri Pejačeviću. Potvrda ugarskog baronstva dana je u Požunu 12. juna 1715. Đuri i Ivanu Pejačeviću. Kraljevska darovnica na Rumu dana je 1751. a grofovstvo (ugarsko) u Beču 22. jula 1772. Josipu baronu Pejačeviću i sinovima mu Sigismundu, Karlu i Antunu.

Pejaković. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 1. marta 1751. Mijatu Pešiću, poručniku Šajkaškog bataljona u Titelu, ženi mu Marini Vesala i sinovima mu Lazaru i Stevanu. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1752.

Pejaković. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 1. marta 1751. Jovanu Pejakoviću, zastavniku, ženi mu Živani Gavrilov, i dici im Peji, Jovanki i Mariji. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1752.

Petrović. Plemićki list i grbovnica dati su

Grb familije Oblačić

Grb familije Orešić

Grb familije Parčetić

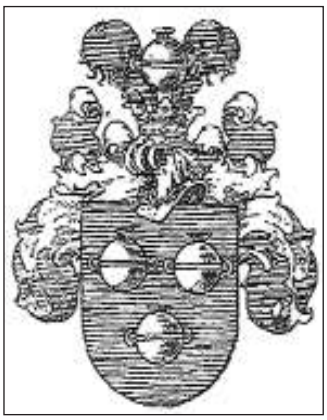
Grb familije Pejaković

Grb familije Pijuković

Grb familije Plisanović

Grb familije Popović

Grb familije Prčić

u Laksenburgu 1667. Martinu i Ivanu Petroviću. Plemstvo je proglašeno 1668. u županiji Vag. U Bačkoj županiji proglašeno je 1780. plemstvo Andrije Petrovića po svidodžbi Požunske županije od 22. juna 1779. Taj Andrija Petrović, ko komorski fiškal u Oseku, dokazo je svoje plemstvo u Sremskoj županiji 11. aprila 1791.

Pertić. Ovoj porodici dato je plemstvo 1561. U Bačkoj županiji proglašeno je 1761. plemstvo Josipa i Ivana Pertića Vamoškog.

Pijuković. Plemićki list i grbovnica (ugarski) dati su u Beču 28. oktobra 1741. Ivanu Pijukoviću, ženi mu Marti Garašević i dici im Jerolimu, Filipu, Antunu, Josipu, Grguru, Dragutinu, Damjanu i Mariji, te Jerolimovoj dici Mihajlu, Marku i Franji. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1742. Darovnica na dobra u Staroj Moravici i Meteoviću data je 1779. Od ove porodice bio je Antun Pijuković, veliki župan Bačke županije 1777-1785, i Edo Pijuković, vićnik sudbenog stola u Segedinu. Pridevak „Staro-moravički" („de O-Moravicza") dat je u Beču 6. maja 1803. Šimunu Pijukoviću. Mateović je i danas naseljen plemićima Pijukovićima, potomcima Jerolima, Filipa, Josipa, Grgura, Karla i Damjana. Sridinom prošloga vika bilo ji je u Baji, Staroj Moravici i Subotici. Ovo je najbrojnija plemićka porodica u Vojvodini.

Pilasanović. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Požunu 28. oktobra 1741. Jakovu Pilasanoviću, te Stefanu, Filipu i Ivanu. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1742. a darovnica na Roglaticu (po ovoj porodici pridivak „Roglatički") data je 1777. Davidu, Đorđu i Marku Pilasanoviću.

Popović II. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 1. marta 1751. Đorđu Popoviću, poručniku, ženi mu Mandi Stojanov, i sinovima Pavlu i Jovanu. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1751. Darovnicom je ova familija 1752. dobila dobra u Gospođincima.

Prčić. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 18. jula 1757. Jakobu Prčiću, ženi mu Magdaleni Pištolar i dici njim Matiji, Luki, Nikoli, Šimunu, Martinu, Ani, Agnezi i Anastasiji. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1758. spomenutom Jakobu Prčiću, subotičkom građaninu. Njegov sin Šimun bio je šest godina varošku sudija u Subotici.

Radič II. Plemički list i grbovnica dati su u Pragu 24. januara 1648. Martinu Radiću, ženi mu Katarini Kalman i dici Andriji, Stefanu, Jeleni i Jelisavi. U Bačkoj županiji proglašeno je 8. novembra 1757. po svidodžbi Požunske županije od 7. oktobra 1757. plemstvo Mirka i Ivana Radića. Upisan je 1766. u plemstvo Bačke županije po svidodžbi Požunske županije Matija Radić a 1798. Pavle i Matija Radić. Darovnica na dobra u Miletiću dana je 1803.

Radišić. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dani u Beču 1. marta 1751. Marku Radišiću, graničarskom zastavniku u Sentomašu, ženi mu Mariji Jancov i dici Đorđu i Simeonu. U Bačkoj županiji proglašeno je 1752. plemstvo spomenutoga Marka Radišića. Darovnica dana 1758. Ova porodica ima pridivak „Kutaški („de Kutas"). U Sremskoj županiji proglašeno je 5. avgusta 1834. plemstvo Simeona pl. Radišića po svidodžbi Bačke županije od 11. marta 1833.

Rajkovi I. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dani su u Beču 1. marta 1751. Petru Rajkoviću, graničarskom poručniku u Kovilju, ženi mu Jovanki Markovicki i dici Maksimu, Stevanu, Aleksiju i Evi. U Bačkoj županiji proglašeno je 1751. plemstvo spomenutog Petra pl. Rajkovića.

Rudić. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 28. aprila 1755. Kristoforu Rudiću, subotičkom građaninu, ženi mu Petroniji i dici Tomi i Mihajlu. Tomo Rudić bio je 1748-9. varoški sudija u Subotici. Komorska darovnica na Almaš data je 1. marta 1780. Matiji, Ivanu i Antunu Rudiću. Odonda ova familija nosi pridivak „Almaški". Baronstvo (austrisko) dano je 17. avgusta 1854. Josipu Rudiću Almaškom, velikom županu Bačke županije. Dato mu je baronstvo, ko potvrda, 3 juna 1874. Sa Josipom II Rudićem Almaškim, sinom Josipa I bar. Rudića Almaškog, carskog i kraljevskog komornika i velikog župana, izumrla je baronska grana plemićke porodice Rudić Almaški.

Salić. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 6. juna 1763. Antunu Saliću, vukovarskom građaninu, ženi mu Katarini Pijuković, i dici njim Matiji, Andriji, Josipu, Grguru i Josipi. Plemstvo je upisano u Sremskoj županiji 11. jula 1763.

Sarić. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 1. marta 1751. Stevanu Sariću, graničarskom zastavniku u Staroj Kanjiži, ženi mu Latinki Živanov, i dici Nikoli, Jovanu i Mariji. Plemstvo je proglašeno u Bačkoj županiji 1752. a darovnica je dana 1801.

Sente. Stara plemićka porodica Varaždinske županije. U Sremskoj županiji dokazao je 26. maja 1783. svoje plemstvo svidodžbom Varaždinske županije od 20. februara 1783. Matija Sente, pridsidnik Sremske žuapnije, a posli žive u Aljmašu i Subotici.

Spišić. Plemićki list i grbovnica dati su u Budimu 11. novembra 1503. Nikoli Spišiću. Istom poveljom dato je plemstvo „već prije plemićkim" familijama plemena Buča, Dragišić, Jurmanović i Lomnički. U plemstvo Bačke županije upisani su 1776. Đuro i Franjo Spišić po svidodžbi Zagrebačke županije.

Stanić. Plemstvo Filipa i Ilije Stanića proglašeno u Bačkoj županiji 1715. na osnovu njeve grbovnice.

Sučić. Plemićki list i grbovnica dati su 1690. Luki Sučiću, graničarskom kapetanu i zapovidniku Subotice. Po darovnici na Pačir iz 1801. dan je u Beču 2. marta 1810. pridivak „Pačirski" („de Pacsér") Ivanu i Josipu Sučiću. Sotim se ova porodica razdilila na dvi grane: Sučić i Sučić-Pačirski. Ova, najodličnija i najstarija bunjevačka plemićka porodica, dala je više znameniti ljudi: oficira, sveštenika, učitelja, činovnika i dr. Najznamenitiji od nji bio je spomenuti Luka (rođen u Bosni) jedan od vođa bunjevačke siobe iz Turske u Bačku 1687. Pavao Sučić (+1834) bio je 1827. biskup stolnobeogradski, a 1830–1834. ko biskup bosansko-sremski (Đakovački), bio je učitelj i zaštitnik Josipa Jurja Štrosmajera. Porodica danas živi u Vojvodini a ogranci u Zagrebu.

Sudarević. Plemićki list i grbovnica (ugarska) dati su u Beču 1. marta 1751. Gaji Sudareviću, graničarskom zastavniku u Čurugu, ženi mu Šimleni i sinu Iliji. Plemstvo proglašeno u Bačkoj županiji 1752.

Kod slike grba Sudarević u tekstu grofa Dujšina javlja se često ponavljana pogreška:

Tudorska ruža u srcu grba je prikazana šrafurom u plavoj boji, što nije ispravno. Ozbiljni mađarski autori 19. vika, ko Borovski Šamu ne opisivaje ružu ko plavu, već prema heraldičkim pravilima u opisu grba daju crvenu boju za tudorsku ružu Sudarevića. U stvari plava ruža i ne postoji.

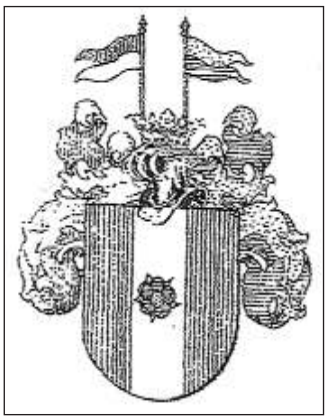
Grb familije Radić

Grb familije Rudić

Grb familije Sučić

Grb familije Sudarević

ŠTA NAM SE DEŠAVA KADA SANJAMO

Piše: Desa Kujundžić

PORUKE SNOVA

Ljudi su se bavili noćnim „stripovima" mnogo pre nego što je moderna nauka počela da se bavi tumačenjem snova. Stari Egipćani su još pre 4.000 godina smatrali da snovi predskazuju budućnost, i tako su ih i tumačili. Tu njihovu praksu su kasnije preuzeli Grci, zatim i Rimljani. I svi su oni manje ili više ispravno povezivali snove sa onim što im se dešava danju. Postojalo je čak i zanimanje „tumač snova". Aleksandar Veliki nije kretao u ratne pohode dok nije konsultovao svog tumača snova.

Snovi su, prirodno, oduvek zanimali ljude, jer čovek otkako postoji – sanja. Nekada se verovalo da su snovi nešto mistično, neprirodno, nešto što dolazi spolja. Međutim, san je deo ličnosti, deo čoveka, vrsta psihološkog doživljaja, u stvari, san je vrsta našeg duševnog života za vreme spavanja.

Naša psiha „radi" i za vreme spavanja, mada je spavanje predviđeno za odmor, i fizički, i psihički. Frojd je smatrao da čovek ne može bez prekida da izdrži ovaj spoljašnji svet, pa se zbog toga povremeno vraća u predsvesno stanje, odnosno, u egzistenciju i situaciju sličnu majčinoj utrobi gde je toplo,mračno, bez nadražaja. Čak se i savijemo i sklupčamo u položaj fetusa. Svako buđenje ujutro je, prema tome, kao novo rađanje (često se i kaže: „probudio sam se kao preporođen, nanovo rođen").

Ako je dakle spavanje uklanjanje od stvarnosti, kako kaže Frojd, onda sanjanje ne bi trebalo da spada u njegov program. Izgleda da bi najbolje spavanje bilo kada ne bismo ništa sanjali. Međutim, to nije tako. San ne smeta spavanju. Naprotiv, on je „čuvar" spavanja jer uklanja uzročnike koji remete spavanje, odnosno, san raščišćava sve ono što se u budnom stanju nije raščistilo. Kad zaspu naš „Ego" i „Super-ego" – kontrolori našeg psihičkog života – u naš duševni život ulaze ostaci dnevnog života, potisnute misli, želje i problemi u vidu najrazličitijih vizuelnih slika, predstava, koje mogu biti jasne, rasplinute, sa smislom ili bez ikakvog smisla, sa emocijama ili bez njih, ponekad sa glasom ili nekom telesnom senzacijom, znojenjem, pokretima tela i sl. Neko čak sanja u boji.

Pošto su te vizuelne slike ili predstave najprostiji psihički doživljaj, snovi su vrlo krhke tvorevine, pogotovo što su te slike najčešće nelogično i bizarno povezane, pa se snovi nakon buđenja, kada se probudi naš „Ego" i uzme vlast u svoje ruke, raspadnu. Zbog toga se snovi ujutru najčešće zaboravljaju i „raziđu".

Međutim, bez obzira na njihovu nelogičnost i bizarnost, snovi uvek imaju veze sa našim životom, trenutnom situacijom, našim psihičkim stanjem i raspoloženjem. Oni često mogu da nam pomognu da bolje upoznamo sebe, da saznamo šta stvarno želimo, šta nam nedostaje, šta nas muči i šta priželjkujemo.

Frojd nije uzalud rekao da „su snovi kraljevski put u nesvesno". Po njemu, snovi nam svojim jezikom, simbolima „pričaju o našim sadašnjim i prošlim nerešenim konfliktima i problemima". Ovo tim pre što čovek svesno potiskuje mnoge svoje želje i zahteve pogotovo ako su društveno neprihvatljivi, u podsvest, koji se onda u snu javljaju, ali ne u svom pravom obliku, nego prerušeni u simbole. Da bismo otkrili poruku sna, morali bismo znati da protumačimo te simbole. Svi „sanovnici" se zapravo zasnivaju na različitim tumačenjima tih simbola. Tako postoji egipatsko tumačenje snova, romsko, psihoanalitičko i dr.

San može i da rastereti od nagomilanih emocija, agresije, besa ili nezadovoljstva. „Tako sam se noćas slatko svađao sa šefom, suprugom..." Može da se sanja i tuča. U snu se uradi ono što se u životu ne sme ili priželjkuje.

San često predstavlja i ispunjenje želja. Deca obično sanjaju ono što bi želela da imaju ili da im se desi. I odrasli to često čine. I jedni i drugi se posle takvih snova bude srećni i zadovoljni.

Inače, svaki čovek ima svoje snove, svoje simbole, jer svaki čovek ima svoje doživljaje i svoje probleme. Depresivan i nesiguran čovek uvek sanja tmurne snove, padanje, trčanje i nedostizanje cilja. Čovek željan promena sanja putovanja, student pred ispitom sanja kako se muči sa zadacima, čovek pred razvodom sanja zamršene snove, jer je i njegova životna situacija takva itd. Ispit je tipičan znak uznemirenosti, zbunjenosti i nesnalaženja u trenutnoj životnoj situaciji.

Snovi uvek imaju podlogu u našoj ličnosti i u onome o čemu mislimo, sa čime se sukobljavamo i što nam se dešava. Sadržaj sna, prema tome, uvek vodi poreklo iz doživljenog, iz stvarnosti, mada ona ne mora uvek biti jasna i prepoznatljiva. Naši snovi prema tome uvek imaju neku poruku za onoga koji sanja, oni „dovršavaju" psihološke poslove započete u budnom stanju i pomažu čoveku da bolje razume sebe, ponekad čak reši neki svoj problem.

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

ZIMSKO ORANJE

Zimsko oranje pridstavlja značajnu agrotehničku miru jel se obizbeđiva:

– akumulacija vlage u oraničnom sloju u toku zime,

– zaoravaju žetveni ostaci i stajnjak,

– unose raniva priko mineralni đubriva u oranični sloj,

– zaoravaju se korovi i sime korova,

– mehanički se uništava značajan dio insekata u zemljištu.

Akumuliranje vlage tokom zime

Severnobački region spada u aridno područje di je dvadesetogodišnji prosik padavina 55 mm. Ovaj nivo padavina nuz loš raspored, pogotovu u litnjim misecima ne obezbiđiva dosta vlage za razvoj okopavina u toku vegetacije. Nedostaje od 70 do 170 mm padavina da bi se obezbidila optimalna proizvodnja. Tokom jeseni i zime obično ima dovoljno padavina, niki godina čak i u suvišku pa otiču u podzemne vode, radi tog je potribno formirat oranični sloj zimskim oranjom i akumulirat vlagu za potribe biljaka u vegetacionom periodu.

Dugogodišnje analize pokazivaje da je u našem regionu potriba biljaka za vodom pokrivena padavinama u junu s 52% a u julu i avgustu s 44%. Ukoliko nema akumulirane vlage u zemljištu dolazi do suše ko što je bio slučaj u osam godina od protekli deset.

Ove godine smo imali 700 ml padavina od oktobra lanjske godine pa do okončanja septembra ove, s relativno dobrim rasporedom. Tokom jeseni i zime palo je oko 250 mm što je bilo dovoljno za dobar start ozimi usiva s jedne strane a s druge dovoljno akumulirane vlage za razvoj okopavina u vegetaciji. Značajne padavine su bile u junu i julu priko 260 mm, što je znatno doprinelo da ova godina bude rekordna u prinosima kako kod strnjina tako i kod okopavina.

Zimskim oranjom na dubinu 25 do 30 cm akumulira se vlaga u oraničnom sloju tokom zime, jel se prisicaje kapilari i pukotine prilikom oranja te voda ne mož oticat u dublje slojove zemljišta.

Spričava se oticanje vode po površini u udoline, jel se ista zadrži u oraničnom sloju. Ukoliko se u oraničnom sloju nalaze žetveni ostatki i stajnjak, efekat akumuliranja vlage je znatno veći.

Zaoravanje žetveni ostataka i stajnjaka

Žetveni ostatki i stajnjak u zemljištu

utiču na:

– povećanje mikrobiološke aktivnosti u zemljištu čime se intenzivira mineralizacija organske materije i obezbiđivaje ranjivi elementi u zemljišnom rastvoru, odkale ji biljke koriste priko korenovog sistema.

– poboljšava se vodni režim zemljišta jel se padavine tokom zime i prolića akumuliraje u organskoj materiji, a ne otiču u podzemne vode.

– povećava se aeracija zemljišta, jel se razlaganjem organske materije formiraju vazdušne pore priko koji se vrši razmina gasova sa korenovim sistemom biljaka. Da bi se biljke razvijale potribno je da se u zemljištu nalazi više od 10% kiseonika što se obezbiđiva razminom gasova priko zemljišni pora.

– obogaćiva se zemljište ranljivim materijama i humusom koji nastaje razlaganjom organske materije.

polj. kultura	masa korena dt/ha	koren+nad.ostat. dt/ha
ozima pšenica	8-13	30-60
kuruz	12-20	120-200
šećerna ripa	6-8	300-500
krumpir	5-10	50-70
leguminoze	8-12	40-50

Žetveni ostaci važniji poljoprivrednih kultura

žetveni ostaci	N	P_2O_5	K_2O	MgO
pšenična slama	20	10	60	5
kukuružnja	120	40	170	30
lišće šećerne ripe	140	45	250	50
lišće krumpira	20	15	30	15
leguminoze	120	-	-	-

Žetveni ostaci sadrže slidece kolicine ranjivi elemenata kg/ha

– bolje se koriste raniva iz mineralni đubriva.

Pod žetvenim ostatkima se podrazumivaje ostatki korena i stabiljke kulturni biljaka koji su različiti po masi zavisno od prinosa.

Žetveni ostaki koji imaje visok odnos azota i ugljenika ko što je slama teško se razlažu, pa pri zaoravanju slame triba unet oko 100 kg uree po ha. Bakterije koje razlažu celulozu i pektin u slami mobilišu azot iz zemljišta što mož dovest do azotne depresije, ukoliko se žetveni ostatki razlažu u toku vegetacije.

Stajnjak ima posebnu ulogu u očuvanju plodnosti zemljišta, jel se njegovim razlaganjem formira humus koji ima značajnu ulogu u razmini ranjivi elemenata. Zgoreo stajnjak sadrži 0,5% azota, 0,25% fosfora i 0,6% kalijuma. Razlaganje stajnjaka traja četri godine pa se stajnjak triba unositi svake pete godine. Pored makroelemenata kg stajnjaka sadrži 20 mg bora, 200 mg mangana, 96 mg cinka, 15 mg bakra, 2 mg molibdena, 1 mg kobalta i druge mikroelemente značajne za izranu biljaka.

Stajnjak se unosi pri zimskom oranju, najčešće kod proizvodnje kuruza, šećerne ripe i krumpira. Stajnjak nije dobro zaoravat u proliće jel zgori kad su biljke u fazi vegetacije i u nedostatku vlage i azota dolazi do podgorivanja biljaka i umanjenja prinosa. Mora se oma posli rasturanja zaorat, jel se za jedan dan kod nezaoranog stajnjaka gubi 15 do 20% azota.

Unošenje raniva priko mineralni đubriva u oranični sloj

Fosfor i kalijum su ranljivi elementi koji ulaze u adsorptivni kompleks zemljišta, slabo se kreću, pa se moraju unet u cio oranični sloj da bi bili pristupačni korenovom sistemu biljaka. Količinu fosforni i kalijumovi đubriva utvrđiva agrohemijska analiza zemljišta, jel se na bazi iste utvrđiva sadržaj raniva u zemljištu, a pošto se zna koliko se prinosom određeni kultura iznosi, bilansiranjom se utvrđiva vrsta i količina mineralni đubriva s naglašenim fosforom i kalijumom za zadovoljenje potriba kulturni biljaka u vegetaciji.

Zaoravanje korova

Zimskim oranjom se zaorava korov i njegovo sime. Značajan dio korova razlaže se zajedno s žetvenim ostacima, pogotovu onaj kod kojeg nije dozrilo sime. Korov di je dozrilo sime se zaorava u veću dubinu čime se spričava njegovo nicanje tokom vegetacije. Umanjiva se brojnost korova što omogućava lakše suzbijanje istog tokom vegatacije.

Mehaničko uništavanje insekata u zemljištu

Oranjom se mehanički uništava značajan dio insekata koji se nalaze u zemljištu, brez obzira u kojem stadijumu razvoja se nalaze. Jedan dio dospiva na površinu di ga uništavaje prirodni neprijatelji prija svega tice, a jedan dio izumire tokom zime. Dolazi do narušavanja jazbina glodara koji stradaje od prirodni neprijatelja.

Triba ostavit otvorenu brazdu da bi dublji sloj zemljišta bio izložen izmrzavanju tokom zime. Mraz razbija grudve i pomaže pri formiranju mrvičaste strukture zemljišta, koja je značajna za polaganje simena, klijanje i ukorenjivanje biljaka.

U proliće čim dozvole vrimenske prilike triba podrljat zimsko oranje da bi se spričilo isparavanje i sačuvala akumulirana vlaga za razvoj bilja tokom vegetacije.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

U ČAST VELIKANA SRPSKOG ŠAHA

U Vršcu, gradu proslavljenog velemajstora srpskog šaha Bore Kostića, odigran je od 26.10 . - 4.11.2008.godine, 15. po redu memorijalni turnir u njegovu čast.

Ovaj je po rejtingu dosad najjači, jel je imo 14. kategoriju po FIDE-u. Učestvovalo je deset velemajstora iz Srbije, Rusije, Poljske, Kanade i Grčke. Organizatori na čelu s direktorom turnira fide majstorom Miloradom Kapelanom, i ovog puta su pokazali svoje organizacione kvalitete i bili su na nivou velike šahovske pridstave.

Ovaj turnir je samo jedan način kako se Vršac odužio svom velikanu, a možda je još veći podizanje spomenika prvom srpskom velemajstoru i svitskom putniku Bori Kostiću, u jednom od najlipši gradski parkova u Srbiji. Sotim su ga uvrstili u krug gradski velikana, k o što su književnici Jovan Sterija Popović i Vasko Popa. Koji su doneli slavu Vršcu i upotpunili bogatu istoriju grada.

Sva ta posebna atmosfera oko turnira uticala je pozitivno na igrače, jel su svojom velikom borbenošću doprineli da turnir ima posebnu draž. Na osnovu liste učesnika nije bilo favorita, što je svakom od velemajstora davalo nade da se mož nać na počasnom tronu. Vrlo je malo bilo brzi remija, igralo se, takoreći do krajnji mogućnosti. Pobidnik se nije znao do poslidnjeg kola, tako da je turnir završen mrtvom trkom izmed velemajstora Halkiasa Steliosa iz Grčke i Sedlak Nikole, s šest poena iz devet partija, po dodatnim kriterijumima prvo misto je pripalo grčkom velemajstoru. Poredak ostali učesnika je bio slideći; od tri do pet zauzeli su velemajstori Vorobiov iz Rusije, Miton iz Poljske i najmlađi učesnik velemajstor Bogosavljević Boban član Spartaka, inače rođeni Vršćanin i šahovski naslidnik Bore Kostića s pet poena, od šest do sedam mista velemajstori Šolak Dragan i Damljanović Branko sa po 4,5 poena, osmi je bio velemajstor Spragget iz Kanade sa 3,5 poena, deveti velemajstor Kovačević sa tri poena i deseti velemajstor Perunović sa 3 poena, kojima je malo šta polazilo za rukom.

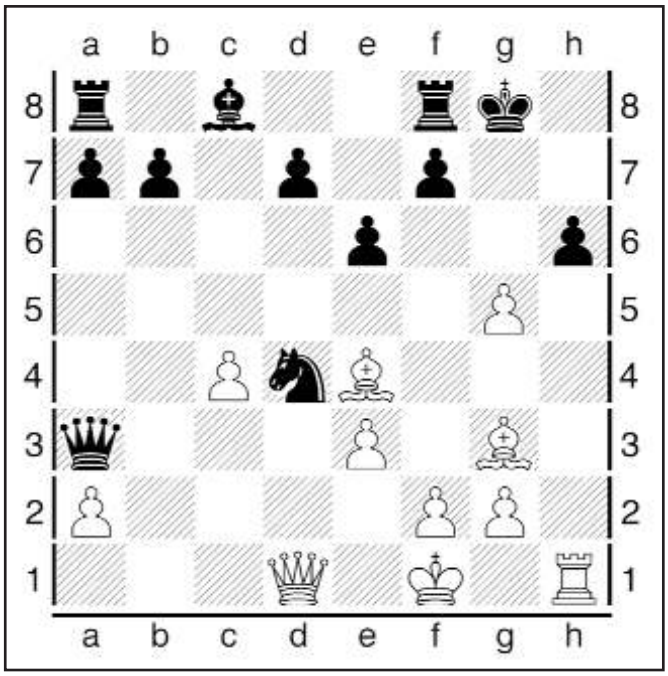
Interesovanje publike je bilo na zavidnom nivou, tako da je sala u hotelu Srbija bila uvik puna, a drugi ljubitelji širom Srbije i svita mogli su putom interneta pratit uživo partije. Po običaju, prikazću vam jednu od najinteresantniji partija na turniru, koju sam odigro protiv velemajstora Perunovića, koja je protkana s žrtvama i završila pridajom prid forsiranim matom.

Sedlak, Nikola – Perunović, Miloš

XV Memorijal Bore Kostića Vršac, 2008

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Lb4 Ovo otvaranje zove se Nimcovičeva indijka, koja je dobila ime po velemajstoru Aronu Nimcoviču, koji je igro početkom 20 vika. **4.Sf3 0–0 5.Lg5 c5 6.Tc1 cxd4 7.Sxd4 h6 8.Lh4 Sc6 9.e3 Lxc3+?** Ovaj potez diluje jako primamnjivo, jel će crni zaradit dva tempa, međutim oslabiće polozaj kralja i odriče se lovačkog para. **10.Txc3 g5 11.Lg3 Se4 12.Ta3** Top na a3 izgleda neprirodno, međutim moralo se spričit Da5. **12…De7** Nakon uzimanja na c3, crni je išo na ovu poziciju je sad priti Db4. **13.Ld3!** Najbolje i najenergičnije. Potezi ko Sc2 ili Tb3 kako bi se spričilo Db4 priviše su mlaki i neprirodni. Potezom u partiji kaznila se prioptimistična sigra crnog. **13…Db4+ 14.Kf1 Dxb2 15.Lxe4 Dxa3 16.h4!** Nakon Ld3 pa sve do ovog momenta bilo je forsirano, pa se morala unaprid procinit ova pozicija. Uprkos kvalitetu više što ima crni, njegov kralj je veoma slab, dok mu je i damino krilo totalno nerazvijeno, tako da faktički bili ima materijalnu pridnost kad bi se gledalo kraljevo krilo, di se borba ustvari i odvija.Mož se kasti da je pozicija crnog već sad vrlo teška. **16…Sxd4 17.hxg5!**

Odličan potez. Pošto je pozicija oštra vrime se ne smi gubit. Uzimanje skakača bilo bi gubljenje vrimena jel bi crni stigao da se konsoliduje. Ovako se otvara h linija i već se stvaraju matne pritnje. **17…Sf5 18.Lxf5 exf5 19.Le5!** Preti Lf6 uz Th6 sa matiranjom, pa je slideći potez crnog iznuđen. **19…f6 20.Ld6 Dc3 21.Txh6!** Opet se ne smi gubiti vrime uzimajuć topa nego triba otvorit liniju kako bi se crni kralj ugrozio. **21…Tf7** U slučaju 21...Dc4 slidilo bi 22. Kg1 sa slidećim Dh5 i crni bi potpao pod neodbranjiv matni napad. **22.Tg6+ Tg7** [22...Kh8 bi vodilo forsiranom matu nakon 23.Dh5+ Th7 24.Tg8+! Kxg8 25.De8+ Kg7 26.Lf8+ Kg8 27.Lh6#] **23.Dd5+ Kh8 24.Th6+ Th7 25.Txh7+ Kxh7 26.Df7+ Kh8 27.Df8+ Kh7 28.g6+** I crni se prido zbog forsiranog mata **28…Kxg6 29.Dg8+ Kh6 30.Lf4+ Kh5 31.Dh7+ Kg4 32.f3# 1–0.**

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za DECEMBAR

OVAN: Poslovna dinamika nametniće nove dileme u odnosu sa saradnicima, al strategija koju budete spovodili na kraju donosi pozitivne rezultate, naročito u finansijskom smislu. Čerez brojni susrita što vas budu pratili u društvenom životu, dilovaćete atraktivno i privlačno na osobe suprotnog pola. Čuvajte se nazeba uslid pada imuniteta.

BIK: Dilovaćete uporno u svojim namirama i znat ostavit dobar utisak u susritu s radnim kolegama. Okolnosti su na vašoj strani i do izražaja će doć vaše prigovaračke el praktične sposobnosti. U ljubavi je potribno iskreno prodivanit sa svojim partnerom el otvoreno priispitat zajedničke planove. Umirenosti u ilu i oprezom možte spričit zdravstvene tegobe.

BLIZANCI: Ovaj misec donosi vam nike nove i srićne okolnosti u ostvarivanju ciljova šta ste sebi postavili nuz vidne privilegije i duovno zadovoljstvo. Pri tom će vas i emocije prema ljubavnom partneru podstaknit na pozitivne misli el na veliku akciju, a za sve triba i dobra zdravstvena situacija, šta će vas i pratit tokom cilog miseca.

RAK: Sprva ćete analizirat različite prilike na poslovnoj sceni jel se ne možete pomirit s prosikom što vlada u vašoj poslovnoj okolini, tražite efikasniji način poslovanja kako biste unapridili svoju poziciju, al biće i situacija šta zahtivaje širi dogovor el kompromis. Vaše emotivno interesovanje za određenu osobu nije trajno, pa ćete se tako i ponašat. Zdravlje dobro.

LAV: Znaćete privuć pažnju poslovni partnera i istaknit svoje sposobnosti, pa će vam često pripadat važna uloga. Saradnici će uvažavat vaš uspih, šta će vam dodatno omogućit šire kontakte i veću slobodu poslovnog izražavanja. U periodu od 11. decembra, očekivaje vas novi ljubavni susriti. Osim povrimene nervoze, zdravstveni problema ne bi tribalo bit.

DIVICA: Imaćete dostvoljno energije i želit poboljšat svoj materijalni status, pa ćete dilovat vrlo ambiciozno prema svojim saradnicima i ozbiljno šnjotat o primini niki savrimeniji načina poslovanja. Pridnost ćete davat poslovima šta donose praktične rezultate. Pridstoji vam nova ljubavna romansa el zanimljivi emotivni susriti. Zdravlje fain dobro.

VAGA: Stalo vam je nametnit se prid uticajnim saradnicima el prilikom donošenja važni poslovni odluka, pa ćete aktivno učestvovat u novim događajima i težit profesionalnom usavršavanju. U naletu strasti i osićanja vašu pažnju privlačiće neobični susriti el događaji. Pratiće vas dobro zdravlje i ositićete priliv dodatne energije.

ŠKORPIJA: Spočetka ćete se nalazit u delikatnoj situaciji i imat utisak kako trpite čerez čijeg osporavanja el sukoba oko poslovni interesa. Na sriću to je prolazna faza, pa nemojte gubit samopouzdanje i kontrolu nad važnim događajima. Voljena osoba će umišno koristit „zaobalazan način" u ostvarenju namira, pa ćete bit necigurni. Nervoza tokom cilog miseca.

STRILAC: Nalazićete se u kreativnoj fazi, al pažljivo proviravajte nove informacije na poslovnoj sceni i jasno definišete svoje dugoročne poslovne ciljove. Privrimeno udaljavanje od voljene osobe el emotivna distanca triba vas podstaknit na dobro rišenje za naredni period. Ako sačuvate psiološku ravnotežu, zdravlje će bit dobro.

U K R Š T E N E R I Č I

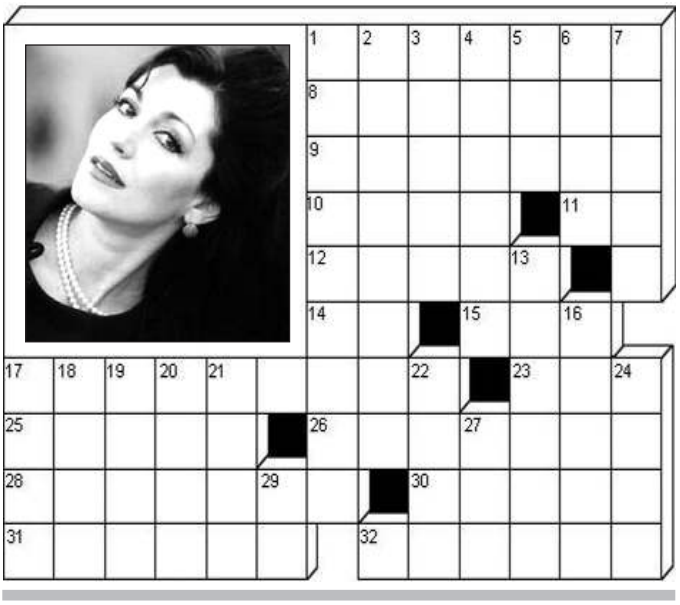
VODORAVNO: 1. Vrsta drveta (mn.); 8. Uzet otrov; 9. Božanska divica po nordijskoj mitologiji; 10. Mira za tečnost; 11. Rimski: 550; 12. Naprasit; 14. Jedinica za električni otpor; 15. Šta pripada njemu el njima; 17. Smetnit s uma; 23. Produkt gorenja; 25. Prastanovnici Balkana; 26. Evropska država; 28. Naša glumica, Bojana; 30. Šanac, prokop; 31. Glumac u atelani; 32. Brvnara;

USPRAVNO: **1. Naša operska diva na sliki, Jadranka**; 2. Vrsta minerala; 3. Jazbina; 4. Vrsta vodenog cvita; 5. Misto u Rusiji; 6. Podanak biljke odoljen; 7. Prvi privod Biblije na latinski; 13. Travnati dio dvorišta; 16. Štrof; 17. Jedno godišnje dobo; 18. Pribor za rad; 19. Rastinje; 20. Jezero u Rusiji; 21. Obala, šetalište; 22. Što je ko ta; 24. Sitna; 27. Kućni duv stari Rimljana; 29. Rika u Austriji.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

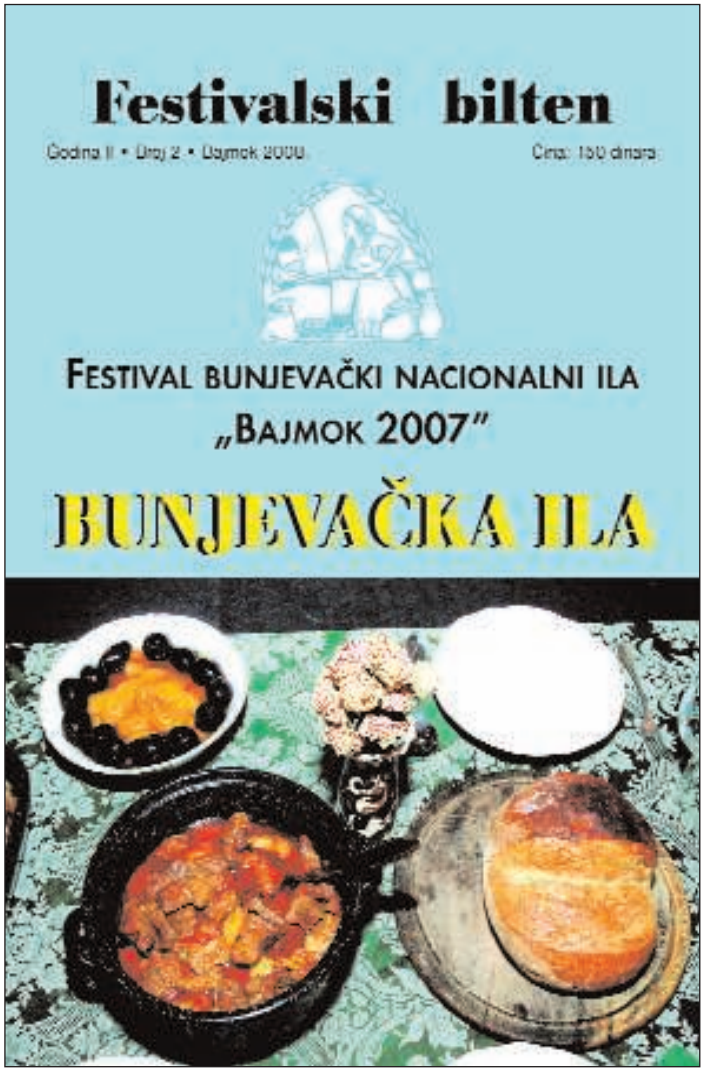
VODORAVNO: zatirat, Alemani, Vatikan, ITU, oni, č, revat, Aramis, ARSENIJEVIĆ, s, Leotar, dar, Ra, kasacija, atar, Alana, okatica.

JARAC: Potribno je osmislit profesionalni nastup, šta će vam omogućit namećanje svoje važnije uloge u društvu saradnika, a nuz probrane diplomatske manire isforsiraćete događaje u kojima će se rišit važni poslovno-finansijski interesi. Pokušaćete privazić emotivnu krizu što imate u odnosu s voljenom osobom. Zdravstvenom situacijom možte bit zadovoljni.

VODOLIJA: Podstičite kod sebe kreativnu radoznalost i samopouzdanje, ko osnovni ulov za ubrzanim profesionalnim napridovanjom, a potribno vam je i proširivanje saznajni vidika i prilagođavanje na različite uslove poslovanja. Korektno ispunite osićanja voljene osobe i ne zanosite se prolaznim strastima. Možte očekivat priliv pozitivne energije i dobro zdravlje.

RIBE: Dilovaćete tušta ambiciozno, a u želji za ostvarenjom dobri rezultata bićete spremni prikoračit utvrđene standarde u poslovnom izražavanju. Nuz strpljenje i mudrost možte ostvarit svoje profesionalne ciljove i namire. Znaćete ostvarit svoje ljubavne namire i „nametnit" se na očaravajući način partneru. Uz duovno, pratiće vas i zdrvstveno blagostanje.

Festivalski bilten

Godina II • Broj 2 • Bajmok 2008. Cena: 150 dinara

FESTIVAL BUNJEVAČKI NACIONALNI ILA „BAJMOK 2007"

BUNJEVAČKA ILA

Festival bunjevački nacionalni ila „Bajmok 2007"

TARANA NA ČORBU

POTRIBNO JE:

- 3 litre vode
- 2 krumpira
- 1 peršin
- 1 šargarepa
- 1 kašika masti
- malo soli
- slatke paprike
- 2 deci kuvane paradičke
- 1 srbu tarane

PRIPRAVLJA SE:

Vodu metnit na šporetj da se kuva. Od masti i paprike napravit zapršku i zagrejt čorbu. Krumpir, peršin i šargarepu očistit i

iseckat na kockice, pa spustit u čorbu. Malo osolit. Kad se krumpir skuva ubacit tarana, pa još malo kuvat da tarana odmekne. Na kraju ubi paradičku.

PRŽENA TARANA

POTRIBNO JE:

- 2 kašike masti
- 3 srbe tarane
- malo soli
- malo vode

PRIPRAVLJA SE:

Rastopit mast u tiganju u kojij će se pržit tarana. Kad se mast ugrije ustt tarane, pa je mišat polagano dok ne pocne rumenit. Malo je posolit i nalit vrlo malo vode. Pri vrhu na kraj sporetja i gurkupi da se kerka

dok ne odmekne i upije sva voda. Ako treba dodat još malo vode.

Al se kadgod dobro đo...

10

HIŽ "HIDROIZOLACIJA" ŽIVANOVIĆ

www.hiz.co.yu

025/440-470

063/440-470

Sombor, Šeste Ličke 25

VRŠI IZOLACIJU VLAŽNIH KUĆA

MAŠINSKO REZANJE ZIDOVA

Drugi broj festivalskog biltena „Bunjevačka ila" možte kupit kod:
Marije Horvat
024/550-230
064/05-96-371
Branka Pokornića
063/81-43-430
Kate Kumer
064/31-02-498
Lajče Bedekovića
764-878

Foto monografija Marije Horvat „Promaja u pendžerima vrimena" mož se kupit kod autora telefon: 024/550-230 064/0596371 i u Galeriji „Moj kutak" Braće Radić br 5 Subotica

Panorama oglasi

NISMO JEDINI

NISMO NAJTIRAŽNIJI

AL' SE ČITA!

